

ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉS

2004/2005

PÁRIZS

DR. PÁLFI GYÖRGY

tudományos és technológiai (TÉT) attasé

1. FRANCIAORSZÁG TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI RENDSZERÉNEK FŐ JELLEMZŐI

Nehéz feladat lenne 2005 nyarán szignifikáns változásról hírt adni Franciaország K+F mutatóit illetően. A világ jelentős tudományos hatalmai közé sorolt ország az OECD országok közül kutatói létszámában és K+F ráfordításában egyaránt a már szinte „megszokott” negyedik helyet mondhatja magáénak. Teljes munkaidőre számítva, 2002-ben Franciaország 186400 kutatót alkalmazott, s ezzel negyedik, és ugyancsak a 2002-es adatok alapján, a nemzeti K+F kiadások (DNRD) 34,8 Mrd eurós összegével szintén 4. helyen állt (az USA, Japán és Németország után). Tágabb körű összehasonlításban természetesen Kína is megelőzi, nemcsak a több mint négyszer magasabb kutatói létszámával, hanem mintegy kétszer nagyobb K+F ráfordításával is. Az OECD-n belüli negyedik hely állandósága azonban kevésbé zavaró a francia K+F politika számára, mint az a leginkább stagnálásnak nevezhető állapot, ami egyaránt jelentkezik az abszolút ráfordítások és a GDP-arányos K+F kiadások területén. Jóllehet mind saját, mind az EU versenyképességének növelése érdekében Franciaország elkötelezte magát arra, hogy 2010-re 3,0%-ra növeli a GDP-arányos K+F kiadásait, az értékek évek óta 2,2% körül állnak, s a jelenlegi tendenciák ismeretében nagy optimizmussal képzelhető csak el az áhított 3% elérése 5 éven belül. A 2003-as becslések is inkább a szkeptikus hozzáállást erősítik: a 2002-ben - 3 évi lassú növekedéssel – 2,28 %-ra feltornázott arány 2,22% körüli értékre esett vissza abban az esztendőben. A francia értékek természetesen így is felülmúlták (és felülműlják) az EU átlagát - különösen a 25 tagúra bővült unió tekintetében -, de a jelenlegi stagnálás mellett a 90-es évek elején elért 2,4% körüli értéket is csak lassan tudják újra megközelíteni. K+F ráfordítási arányait tekintve tehát továbbra is számottevő Franciaország lemaradása az USA-hoz, Japánhoz, vagy az európai országok közül Finnországhoz, Svédországhoz viszonyítva. A kívánatosnak tartott 2:1-es ipari kutatás:közkutatás aránytól jelentősen eltér a jelenlegi francia helyzet, ahol 2002-ben még mindig csak 55:45 arányban „vezetett” az ipari kutatás a közkutatások előtt...

Mivel még a 2003-as adatok is csak becsült, tájékoztató jellegűek, frissebb adatok pedig nem állnak rendelkezésre, nem áll módunkban megbecsülni, hogy a francia kormány 2004-es, ill. 2005-ös erőfeszítései mennyit javítottak/javítanak a helyzeten és az arányokon. A vállalati K+F ösztönzése és az innováció támogatása a francia kormányzat kiemelt prioritásai közé tartozik, az előző - *Raffarin*- kormány 2003-2005 közötti ezirányú intézkedései viszont várhatóan csak hosszabb távon fejthetik ki pozitív hatásukat. *Dominique de Villepin* 2005. június elején hivatalba lépett kormánya első intézkedései szintén azt sejtetik, hogy a vállalati K+F és innováció támogatása fokozott figyelmet kap a következő évek során.

0.0. A tudomány- és technológiapolitika fő ismérvei és prioritásai Franciaországban

Franciaországban a 2004. augusztus – 2005. július közötti időszak, a 2005. nyár elején bekövetkezett újabb francia kormányváltás következtében – az előző évihez hasonlóan – alapvetően most is két szakaszra osztható¹, bár a váltás óta eltelt egy hónap túl rövid ahhoz,

¹ Amint arról a 2004-es jelentésben beszámoltunk, a 2004 tavaszán bekövetkezett kormányátalakítás következtében, *Jean Pierre Raffarin* harmadik kormányában *Luc Ferry* miniszter (Ifjúsági, Oktatási és Kutatási Minisztérium (MJENR) utódjaként *François Fillon* került a némileg átalakult Közkutatási, Felsőoktatási és

hogy érzékelhető változásokról beszélhessünk a K+F területén. A tavaly kinevezett *François Fillon - François d'Aubert* miniszter kettős helyébe *Gilles de Robien* (Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium (MENESR)) és *François Goulard* kerültek *Dominique de Villepin* kormányában. A változás annyi, hogy elődjéhez, *François d'Aubert*-hez képest *Goulard* miniszter a K+F terület felügyelete mellé, delegált felsőoktatási és kutatási miniszterként (továbbiakban: felsőoktatási és kutatási miniszter) megkapta a felsőoktatási terület felügyeletét is. *Dominique de Villepin* kormánya K+F-politikai tevékenységét korai – és értelmetlen - lenne még értékelni, a versenyképességi pólusokkal kapcsolatos döntés², valamint a miniszterelnök néhány eddigi nyilatkozata pozitív hozzáállást sejtet. *Thierry Breton* gazdasági és pénzügyminiszter 2005. július eleji nyilatkozata - a 2006-os francia költségvetési irányelvekkel kapcsolatos előzetes tájékoztatás – során a K+F terület fokozott 2006-os támogatását prognosztizálta (3000 új álláshely, 1 Mrd euro többlettámogatás).

Amint azt a 2003-as és 2004-es beszámolókból jeleztük, a *Raffarin*-kormány fő irányvonalaiban nem változtatott az előző, baloldali kormány K+F politikáján. Az alapvető célkitűzések átvétele nyilvánvalóan összefüggött azzal, hogy már a korábbi francia prioritások is az EU irányvonalához igazodtak. *Claudie Haigneré* korábbi miniszter 2002 decemberében meghirdetett programja 5 általános prioritást fogalmazott meg:

- az állami kutatóintézetek irányításának, “kormányzásának” javítása, az intézmények prioritásainak, céljainak, módszereinek jobb összehangolásával;
- a projektfinanszírozás fejlesztése és az értékelés transzparenciájának javítása;
- hatékony humán erőforrás-gazdálkodási rendszer életre hívása, melynek egyik legfontosabb célja a kutatói állomány megfiatalítása, és a korcsoportok folyamatos egyensúlyának biztosítása;
- az állami kutatóintézetek ipari kapcsolatainak jelentős fejlesztése, azoknak a “fejlett ipari országok szintjére történő felhozása”;
- az Európai Kutatási Tér tényleges és hatékony építése.

2003 végén, ugyanezen prioritásokat 3 innováció-támogató prioritással egészítették ki:

- a vállalati innováció támogatása, a 2002-ben megkezdett „Innovációs Terv” folytatása, a kutatási adóhitelek reformja;
- a privát-szférában folyó kutatás és a közoktatás közötti szinergiák erősítése;
- K+F szférát támogató alapítványok bővítése és az innovatív vállalkozási státusz megteremtése.

A 2005. évi francia K+F költségvetés (BCRD) általános prioritásai:

0. kutatóintézetek személyi állományának támogatása, fejlesztése;
1. új kutatási projektek a tematikus prioritások területén;
2. innováció-támogatás és a privát szférában folyó kutatás erősítése.

A 2005. évi francia K+F költségvetés (BCRD) tematikus prioritásai:

Kutatási Minisztérium (MENESR) élére, míg a K+F területet korábban felügyelő *Claudie Haigneré* kutatások és új technológiák delegált minisztere örökébe *François d'Aubert* delegált kutatási miniszter lépett.

² A versenyképességi pólusok (VP) kialakításának terve napjainkban a francia K+F és innováció-támogatás, ill. regionális fejlesztéspolitika egyik fontos elemét jelenti. A versenyképességi pólusok országos pályázatának eredményét 2005. július 12-én ismertették. *Dominique de Villepin* döntése nyomán a 67 (különböző szintű) VP 3 évre összesen 1,5 Mrd euró támogatásban részesül, mintegy megduplázva a *Raffarin*-kormány által ígért támogatást (Ld. részleteiben az 1.2, 1.4. pontok alatt.)

0. Élettudományi kutatások (és a velük kapcsolódó biotechnológiai kutatás), benne 2 fő alcsoport : a) egészségügy – rákkutatás, idegrendszeri betegségek, fizikai vagy szellemi fogyatékoságok, ritka betegségek, fertőző megbetegedések, b) agrárkutatás és élelmiszer-kutatás;
1. Informatikai és kommunikációs tudományok és technológiák: telekommunikáció, informatika, nanotechnológia, ...;
2. Energetikai és fenntartható fejlődéssel kapcsolódó kutatások: új energiaforrások (pl. hidrogén, biomassa, stb.), gazdaságos jármű-technológiák, klímaváltozás, biodiverzitás, ...

A francia K+F politika fő irányvonalai illeszkednek az európai kutatás-fejlesztési irányelvekhez, és a 2000-ben megfogalmazott lisszaboni célkitűzésekhez. A prioritások meghatározásánál természetesen nem csak a 21. század eleji általános európai tendenciákat veszik figyelembe: a francia kutatópolitika messzemenően épít az ország hagyományosan erős ágazataira. Különösen igaz ez a „fejlett” vagy „jelentős potenciálú” technológiák kiválasztásánál. Franciaországban a „hagyományosan hazai prioritások”, így az űrkutatással és repüléssel kapcsolatos területek, vagy a nukleáris energia felhasználásával kapcsolatos kutatások továbbra is jelentős támogatottságot élveznek az ún. „általános prioritások” – biotechnológia és élettudományok (binnen orvosi területek, rákkutatás), nanotechnológia, fenntartható fejlődés, informatika mellett.

A *Raffarin* kormány 2002-ben meghatározott tematikus K+F prioritásai alapvetően nem változtak az utóbbi két és fél év során. Ezek közül is kiemelt területnek számítanak, és a franciaországi tudományos-technológiai kutatások húzóágazatainak tekinthetők:

- az egészségügyi, orvosi, biotechnológiai kutatások és technológiafejlesztés, különös tekintettel a rákkutatásra (Rákellenes Terv, *Canceropôle*-ok alapítása, akcióprogramok, stb.);
- a fenntartható fejlődéssel és energetikával kapcsolatos kutatások és technológiai fejlesztések, különös tekintettel az alternatív energiaforrások kutatására és a nukleáris energia felhasználásával kapcsolatos területekre. Külön meg kell említenünk a fűziós energia előállításával és felhasználásával kapcsolatos fejlesztési terveket, és az arra épülő ITER-projektet³, amely egyik jövőbeli eleme a francia húzóágazati terveknek;
- az informatikai, és informatikával kapcsolódó kutatások és technológiai fejlesztések, valamint az „információs társadalom” építésére irányuló törekvések;
- a nanotechnológiával, ill. anyagkutatással kapcsolatos kutatási területek és technológiai fejlesztések – szoros összefüggésben a korábbiakban említett biotechnológiával és az informatikai fejlesztésekkel;
- az űrkutatással és repüléssel kapcsolatos kutatások és fejlesztések, mint a francia K+F hagyományos húzóágazatai.

A felsorolt prioritások megvalósításához a jelenlegi kormány is működteti az előző kormányzati ciklusban kialakított kutatás-támogató, illetve innováció-ösztönző struktúrákat.

---

³ a közelmúltban nyilvánosságra hozott döntés értelmében a nemzetközi kísérleti termonukleáris reaktor (ITER= International Thermonuclear Experimental Reactor) a franciaországi Cadarache-ban (Bouches du Rhône megye) kerül megépítésre.

Ezek közül legfontosabbak az egyeztetett kezdeményezési akciók („*actions concertées initiatives*”, ACI) és a kutatási és innovatív technológiai hálózatok (*Réseaux de Recherche et d'Innovation Technologiques*, RRIT). Az ACI pályázati rendszer céljairól, működéséről a 2003. évi beszámolómban részletes áttekintést adtunk. A programok gyakorlati kezelésében változás történt az idei évben: a pályázatok kezelését a 2005 februárjában létrehozott Országos Kutatási Ügynökség (ANR = *Agence National de la Recherche*) vette át a kutatási tárcától.

Az RRIT hálózati rendszer felosztását szintén a 2003-as beszámolómban ismertette. A Hálózatok szerepe a közelmúltban felértékelődött, tekintettel arra, hogy céljaik közel állnak az EU 6. K+F Keretprogramjának célkitűzéseire. A nemzetközi TÉT kapcsolatok fejlesztése szempontjából fontos, új fejlemény a Hálózatok megnyitása a külföldi partnerek előtt. Rövidtávon ez a lehetőség a bilaterális együttműködés új formája lehet (például a növényi biotechnológiai hálózat a francia-német, francia-spanyol, vagy a kialakítás alatt álló francia-magyar kooperáció), hosszabb távon pedig hasznosan segítheti az Európai Kutatási Tér kialakítását.

A közutak és a vállalatok közötti szorosabb együttműködést hivatottak szolgálni az Országos Technológiai Kutatási Központok (CNRT). A francia TÉT politikában fontos helye van az ún. „nagy tudományos infrastruktúráknak (TGI)”. Franciaország arra törekszik, a fajlagos K+F kiadások hatékonyságának javítása érdekében, hogy a TGI-k túlnyomó többsége nemzetközi együttműködés keretében jöjjön létre. Itt kell megemlítenünk a Saclay-ban épülő, Soleil elnevezésű, harmadik generációs szinkrotron építését. Feltétlenül ide tartozik az ITER-projekt, amelynek megvalósítása Franciaország számára rendkívüli fontossággal bír. A közelmúltban nyilvánosságra hozott döntés értelmében a nemzetközi kísérleti termonukleáris reaktor (ITER= International Thermonuclear Experimental Reactor) a franciaországi Cadarache-ban (Bouches du Rhône megye) kerül megépítésre. Az ITER-projekt háttérben az a fontos célkitűzés áll, hogy az energiatermelésben 2050-re a jelenleg működő atomerőművekhez képest nagyságrendekkel nagyobb hatékonyságú, tiszta üzemű, kimeríthetetlen nyersanyag-forrásra támaszkodó fúziós erőművek kerülhessenek beállításra. Ehhez a világméretű fejlesztési projekthez szükséges az első kísérleti fúziós reaktor megépítése. Az ITER-projektben az Európai Unió, Japán, Dél-Korea, Kanada, Oroszország, Kína és az Egyesült Államok közösen vesznek részt. A kísérleti reaktor megépítése és üzemeltetésének első 20 éve összesen mintegy tíz milliárd eurós beruházást jelent, álláshelyek ezreit teremti meg, és a XXI. század első felében kutatók, fejlesztőmérnökök tízezreit kívánja bekapcsolni a munkába, nemzetközi együttműködések keretében.

A nemzetközi együttműködésben megvalósuló ITER-projekt fokozott francia támogatása mellett a *Villepin* kormány további fontos K+F beruházásokra készül a következő években. *Dominique de Villepin* miniszterelnök 2005. június 22-ei nyilatkozatában jelezte, hogy az EU és a francia versenyképesség javítása érdekében a francia kormány 2006-tól 2-3 új csúcstechnológiai kutatási központot kíván létrehozni Franciaországban, francia és európai kutatók részvételével.

A *Raffarin*- kormány (és egy hónapja *Dominique de Villepin* kormánya) kutatás-fejlesztési politikájának fontos jellemzője a nagy, célzott, jelentős társadalmi-gazdasági kihatású prioritások meghatározása, és az azzal összefüggő „nagy országos akciótervek” beindítása. A szóban forgó hosszú távú programok a kutatásért felelős tárca és más szakmailag érintett

tárcák együttműködésében kerülnek kidolgozásra. Ezekről a programokról („Innovációs Terv” – az ipari tárcával együttműködésben), a rákkutatás és gyógyítás („Országos Rákellenes Terv” – az egészségügyi tárcával közösen), a fenntartható fejlődés („Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia” – az ökológiai és fenntartható fejlődési tárcával együttműködve) vagy az ürtevékenység (a védelmi tárcával közös koordinációban) 2003-as és 2004-es jelentéseinkben számoltunk be.

Különösen hangsúlyos eleme a mai francia K+F politikának a nagy akciótervekhez kapcsolódó, jelentős kutatóintézeti tömörülések, nagy kritikus tömegű hálózatok létrehozása (pl. a Rákellenes Tervhez kapcsolódó Országos Rákkutató Intézet-fejlesztési program a „Canceropole”-hálózat összefogásával, ehhez hasonló az élettudományi - genomikai kutatási területen a „Génopole”-program).

*****

A francia Tét politika fő ismérveinek összegzéseként megállapítható, hogy a 2004/2005-ös időszak francia K+F politikai irányelvei, célkitűzései nem mutatnak jelentős eltérést az előző év irányvonalaikhoz képest. Továbbra is a legfontosabb célkitűzések egyike - a lisszaboni és barcelonai határozatoknak megfelelően - 2010-re elérni a K+F támogatások 3%-os GDP-részarányát, ami a ráfordítások lassú növekedése miatt egyre nehezebb feladatnak tűnik (annak ellenére, hogy Franciaország évek óta az európai átlag fölött teljesítve a GDP mintegy 2,2-2,25%-át költi kutatásfejlesztésre).

Prioritás a K+F ráfordítások fokozása a privát szférában (jelenleg csak 55%), amit számos innováció-támogató intézkedéssel próbálnak segíteni (a francia Innovációs Terv keretében). Ennek a politikának egyik új fejleménye a francia KKV-fejlesztési bank, a BDPME és a Francia Innovációs Ügynökség (ANVAR) fúziója („OSÉO-ANVAR”, 2005 februártól, fokozott KKV-innováció támogató tevékenységgel). Jacques Chirac elnök döntése alapján létrehozzák a francia Ipari Innovációs Ügynökséget (ami a tervek szerint 2005-2007 közötti időszakban legalább 2 milliárd euró támogatásban részesül).

A jelenlegi francia innováció-támogatás és regionális fejlesztéspolitika egyik leghangsúlyosabb elemét jelenti a versenyképességi pólusok (VP) kialakításának terve. (VP : egy adott területen található, egymással összekapcsolódó képzési, kutatási és ipari egységek kombinációja.) A francia kormány 2005 júliusi döntése értelmében 67 versenyképességi pólus összesen 1,5 Mrd euro támogatásban részesül 2006-2008 között.

A 2004-es francia kormányváltáshoz hozzájáruló kutatói megmozdulások (*Sauvons la recherche* - SLR : „Mentsük meg a Kutatást” mozgalom) nyomán tett kormányzati ígérek megjelentek a 2005-ös K+F költségvetésben: a 2005 évi K+F ráfordítás mintegy 1 milliárd euro emelkedést mutat az előző évihez képest. A növekedés alapvetően három részből tevődik össze: a polgári közutalások költségvetése (BCRD) 356 millió euróval magasabb az előző évi állami támogatásnál (a legnagyobb arányú növekedést mutatja az utóbbi tíz évben), mintegy 350 millió támogatást kapott a 2005-ben a projektfinanszírozási célokra létrehozott új Országos Kutatási Ügynökség (Agence Nationale pour la Recherche, 2005 február óta működik) és további mintegy 300 millió euro többlettámogatásban részesül a K+F terület, különböző innováció-támogató intézkedéseken keresztül. A francia K+f irányítás új K+F stratégiai törvény

kidolgozásán dolgozik, melynek előkészítését széleskörű társadalmi konzultáció előzte meg (Grenoble-i konferencia, 2004. október).

*****

1.0. A franciaországi K+F és innováció rendszere, intézményi és finanszírozási struktúrái, jogszabályi keretei

1.2.1. A franciaországi K+F intézményi rendszere

A francia K+F intézményrendszer alapvető struktúrája nem változott az előző évihez képest, így a részletek vonatkozásában a 2002/2003 évi beszámolóban leírtak az irányadók.

Az előző fejezetben már megemlítettük, hogy a 2005. júniusában bekövetkezett franciaországi kormányátalakítás a K+F területet sem kerülte el. Ez év júniusától, *Dominique de Villepin* kormányában, *Gilles de Robien* vezeti az oktatási és kutatási tárcát (Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium (MENESR), míg a K+F terület közvetlen irányítója, delegált miniszteri rangban, *François Goulard* felsőoktatási és kutatási miniszter.

A kutatási tárca szakmai vezetői nem változtak:

- továbbra is *Elisabeth Giacobino* igazgató (államtitkár) vezeti a „Kutatási Igazgatóság”-ot, s felel a kutatáspolitikai irányvonalak kidolgozásáért, a kutatás képzési és alkalmazási kérdéseiért, és a kutatási programok koordinációjáért; ellátja továbbá a legfontosabb tudományos és technológiai profilú közintézmények (EPST – pl. CNRS, INRA, INSERM) felügyeletét;
- a technológiai fejlesztési és innovációs politikáért továbbra is *Jean-Jacques Gagnepain* igazgató (államtitkár) felel, aki irányítja a Technológiai Igazgatóság működését, s egyben meghatározza az iparban folyó kutatás állami támogatásának és az innovációs folyamatok finanszírozásának módjait. Definiálja a köz kutatások és a vállalatokkal folytatott technológiai kooperációk valorizációját. Biztosítja az ipari és kereskedelmi profilú közintézmények (EPIC – pl. CEA, CNES) felügyeletét.

Franciaországban a Kutatási és Technológiai Főtanács (CSRT : *Conseil Supérieur de la Recherche et de la Technologie*) tekinthető aktív „Science and Technology Council”-ekvivalens intézménynek. A CSRT a kutatásért felelős tárca vezetőjének tanácsadó szerve. Felépítését, céljait, működését az 1985. december 23-ai törvénnyel módosított 1982. július 15-ei 82-610 sz. törvény írja elő.

A két, egyenként 20 fős testületből álló Főtanács elnöke a kutatásért felelős miniszter. A francia kormány tárcabeosztásához igazodva, a Főtanács elnöke nem a delegált felsőoktatási és kutatási miniszter (*François Goulard*), hanem a kutatási területet is felügyelő *Gilles de Robien* közoktatási, felsőoktatási és kutatási miniszter. A CSRT tényleges irányítását – néhány kivételes esettől eltekintve – a mindennapi gyakorlatban a Főtanács választott alelnöke végzi. A CSRT új választott alelnöke (2005. május 25-e óta) *Dominique Chagnollaud* professzor (Univ. Paris II.) A Főtanács véleményét a miniszter a K+F politika gyakorlati kérdéseiben kéri ki, ideértve a polgári célú állami kutatások költségvetésének (BCRD), s annak fő arányainak a kialakítását is.

A kutatás- és technológiafejlesztési politika stratégiai jellegű kérdéseiben fontos döntéshozó szerv a Tudományos és Technológiai Kutatások Tárcaközi Bizottsága (CIRST = *Comité Interministériel de la Recherche Scientifique et technologique*), amely a kutatási tárca által kidolgozott prioritások jóváhagyására hivatott. Elnöke a miniszterelnök, tagjai azok a miniszterek, akiknek minisztériuma kutatóintézeteket felügyel. A Bizottság évente – elvileg - egyszer ülésezik. A valóságban az ülések ennél sokkal ritkábban kerülnek megrendezésre. A jelzett 1998-as CIRST 1998-as ülése határozta el az Országos Tudományos Tanács (CNS = *Conseil National Scientifique*) létrehozását, a kormány elvileg hathavonta ülésező K+F-politikai tanácsadó szerveként. A CNS a *Raffarin* kormány(ok) működése alatt egyszer sem ülésezett, a kutatási tárca tájékoztatása szerint lényegében megszűntnek tekinthető.

A jelenleg előkészítés előtt álló francia K+F-stratégiai törvénytervezethez a Francia Tudományos Akadémia, a „Mentsük meg a Kutatást Mozgalom” és egyéb testületek részvételével országos helyzetértékelő jelentés készült a franciaországi tudományos kutatás állapotáról. Ez a jelentés javaslatot tesz egy, a CSRT-nél nagyobb kompetenciájú, ahhoz némileg hasonló nevű testület, az „Haut Conseil de la Science” („Tudományos Főtanács”) létrehozására. Elképzelhető tehát, hogy a közeljövőben új tudománypolitikai tanácsadó testület jön létre Franciaországban, de ma még nem jósolható meg, hogy az miniszteri, miniszterelnöki, vagy köztársasági elnöki szinthez kapcsolódik majd.

A K+F intézményrendszer kormányzati irányítási szint alatti része intézmények sokaságát és az azokban kutatómunkát folytató, százezres nagyságrendű kutatói közösséget foglal magába. A francia köz kutatások intézményrendszere alapvetően bipoláris jellegű: a két legfontosabb csoport egyike a tudományos kutatással és technológiai fejlesztéssel és/vagy valorizációval foglalkozó K+F intézmények (kutatóintézetek), míg a másik csoportba a szintén jelentős K+F aktivitást folytató felsőoktatási intézmények tartoznak.

A franciaországi köz kutatások K+F intézményei - államigazgatási besorolásukat tekintve – két fő csoportba oszthatók:

- Tudományos és technológiai profilú közintézmények (EPST): olyan K+F tevékenységet folytató közintézmények, amelyek személyi állománya közalkalmazottakból áll;
- Ipari és kereskedelmi profilú közintézmények (EPIC): olyan K+F tevékenységet folytató közintézmények, amelyek alkalmazottai nem közalkalmazottak.

A ritka kivételnek számító CNRS példájával (amely a kutatási tárca kizárólagos felügyelete alá tartozik) ellentétben a francia K+F az intézményekre gyakorta jellemző a kettős felügyelet, ahol az intézmény felügyeletét a témában érintett szaktárca a kutatási tárccal közösen gyakorolja. A francia K+F intézményrendszer másik jellemző sajátossága a közös kutatási egységek (UMR) nagy gyakorisága, amikor több különböző intézmény (kutatóintézet és/vagy felsőoktatási intézmény) munkatársai közös tematikák mentén alkotnak egységeket. Ez a társulási forma mind az egységek „kritikus tömegének” eléréséhez, mind az interdiszciplináris kutatások megvalósulásához kedvező feltételeket biztosít.

1.2.2. Újdonságok a franciaországi K+F és innováció támogatási és finanszírozási rendszerében

1.2.2.1. A Nemzeti Kutatási Ügynökség (*ANR = Agence National de la Recherche*)

2005. február 9-én került megalapításra az új francia Nemzeti Kutatási Ügynökség (Agence Nationale de la Recherche (ANR)). A francia K+F projektfinanszírozás erősítésére létrehozott ügynökség egyik elemét képezi a 2004 tavaszi kormányátalakítás alkalmával meghirdetett kutatástámogató intézkedéseknek. Az ANR évi 350 millió eurónyi kerete Raffarin kormányfő „évi 1 milliárd euró költségvetésen kívüli támogatás a kutatás számára” elnevezésű programjának mintegy egyharmadát fedi le. (Az ANR büdzséje privatizációs forrásokból, illetve a Banque de France aranykészletei egy részének eladásából származik.)

Az ANR kis létszámú, mintegy 30 főből álló közhasznú társaság, melynek deklarált célja a meglévő közkutatási intézmények (CNRS, INRA, stb.) tevékenységének kiegészítése. Az ANR igazgatója *Gilles Bloch* (korábban a CEA igazgatóhelyettese). A 16 fős igazgatótanács elnöke *Jean-Jacques Gagnepain* technológiai államtitkár, a tagok között találjuk valamennyi kutatásban érintett tárca, a legnagyobb állami kutatóintézet-hálózat (CNRS, INRA, INRIA, INSERM, CEA), a francia innovációs ügynökség (ANVAR), valamint az ipari kutatás képviselőit.

Az ANR a kiemelt nagy témák mellett egyéb alapkutatásokat is támogatni kíván (beleértve a humán és társadalomtudományokat is), válaszul a szakszervezetek, ill. a „Mentsük meg a kutatást” mozgalom kritikáira, miszerint a „francia K+F irányítás az ipari és innovációs témák favorizálása mellett elsorvasztja a hagyományosan erős francia alapkutatást”.

Az ANR 2005 márciusi igazgatótanácsi döntése alapján a 2005-ös évre 350 M euro, ill. 700 M euro további (több éves) pályázati keretre hirdetett pályázatokat. 202 M euro „cimkézetlen” keretre bármilyen területről lehet pályázni, 436 M euro jut a döbbséves kiemelt témáknak (biotechnológia, energia és fenntartható fejlődés, információs és kommunikációs technológiák, nanotechnológia), míg 306 M euro keret jut az ipari partnerekkel folytatott innovatív projektek támogatására.

1.2.2.2. Az Ipari Innovációs Ügynökség (*AII = Agence pour l'Innovation Industrielle*)

Jacques Chirac elnök 2005. januári döntése nyomán létrehozzák a francia Ipari Innovációs Ügynökséget. A döntés alapját a Beffa-jelentés⁴ képezte. A 2005. január 17-én közzétett Beffa-jelentés központi gondolata az ipari innováció élénkítése. A tanulmány értékelt a francia ipari K+F lemaradásának okait a konkurens ipari hatalmakhoz viszonyítva, s a megoldáskeresésnél az USA masszív „direkt” ipari K+F támogató politikájával szemben a japán kormány koordinációs-orientációs szerepvállalását részesítette előnyben. A Beffa-jelentés hangsúlyozta, hogy az új francia iparpolitikában a korábbi kiemelt nagy programok (repülőipar, űripár, atomenergia-ipar, TGV, stb.) kizárólagos favorizálása helyett a vállalati és közkutatás szorosabb együttműködésére alapuló innovációs programok beindítására van szükség. Ennek érdekében definiálta az „ipari innováció-támogató mobilizációs programok”-

⁴ *Chirac* elnök 2004. szeptember 30-án kérte fel *Jean-Louis Beffa*-t, a Saint-Gobain vállalatcsoport elnök-vezérigazgatóját egy olyan tanulmány elkészítésére, amely felvázolja az új francia iparpolitika lehetséges alternatíváit.

at (*programmes mobilisateurs pour l'innovation industrielle* = PMII), s az aránylag hosszú futamidejű (összesen 5-10 év) programok állami és vállalati közös támogatását javasolta. A javaslat szerint a PMII keretében folyó ipari K+F tevékenységet az állam évi 30 és 100 millió euró közötti forrással támogatná meg, míg a programhoz szükséges forrás másik felét a résztvevő vállalat/ok finanszírozná/k. A programok szelekciójához, támogatásához, értékeléséhez és a szükséges monitor-tevékenységhez a Beffa-mukacsoport egy „Ipari Innovációs Ügynökség” (agence de l'innovation industrielle = AII) létrehozását javasolta. A jelentés szerint évi mintegy tíz PMII folyamatos futtatásához az AII-ben évi mintegy egymilliárd euró forrásra lesz szükség.

Rendkívül fontos eleme a tanulmánynak, hogy a francia iparpolitikát megújító kezdeményezést az EU partnerek felé megnyitva képzeli el. A kormányközi megállapodásokon keresztül európai környezetben futtatható programoknál név szerint is megemlíti Németországot, mint potenciális partnert, de nem zárja ki a többi ország csatlakozási lehetőségét sem.

Tematikai vonatkozásban, előzetes javaslatként, a jelentés 5 fő PMII-célterületet fogalmazott meg: energia-ipari fejlesztések (megújuló energiaforrások, 4. generációs atomerőművek, stb.), közlekedés-fejlesztési kutatások (tisztá üzemeltetésű gépjárművek, új generációs TGV, stb.), környezetvédelmi K+F (víz-kezelés, ökoszisztémák védelme, stb.), egészséggel kapcsolatos K+F (rákkutatás, fertőző és degeneratív megbetegedések, élelmiszerbiztonság, stb.), információs és kommunikációs technológiák (internethálózatok fejlesztése, 4. generációs mobiltelefonok, stb.)

A jelentés nyomán *Jacques Chirac* elnök a tervek gyors előkészítésére szólított fel, és előírányozta, hogy az Ipari Innovációs Ügynökség 2005 második felére működőképes legyen. A tervek szerint az AII a miniszterelnök felügyelete alá kerül, és a 2005-2007 közötti időszakban legalább 2 milliárd euró támogatásban részesül. Az AII büdzsáját privatizációs forrásokból fogják feltölteni. Az AII létrehozását is tartalmazó gazdaság-modernizációs törvény tervezetet a Francia Nemzetgyűlés 2005. június 28-án elfogadta.

1.2.2.3. A francia versenyképességi pólusok („*Pôles de compétitivité*”)

A kutatás-fejlesztési (K+F), oktatási és iparfejlesztési szinergiák, valamint régiófejlesztési célkitűzések alapján kialakítandó versenyképességi pólusok („*Pôles de compétitivité*”, VP) tervét, definícióit, pályázati rendszerét a 2004. szeptember 14-én összehívott CIADT (Területrendezési és Területfejlesztési Tárcaközi Bizottság) határozta meg Franciaországban. A 2004 végén meghirdetett országos pályázat felhívása során *Jean-Pierre Raffarin* kormányfő előzetesen, 3 éves időszakra, mintegy 750 millió euró támogatást irányzott elő, 15-20 VP számára. A program alapvető célkitűzéseként az innováció-támogatást, és a delokalizáció elleni küzdelmet jelölték meg.

Kormányzati, vállalati és kutatási szakértők 2005 tavaszán „soha nem látott” aktivitásról számoltak be: a pályázati felhívás valóban „egy asztalhoz ültette” a régiók, vállalatok, oktatási intézmények és kutatóintézetek vezető szakembereit, hogy közösen határozzák meg azokat az innovatív fejlesztési irányokat, amelyekre VP-koncepciókat építhetnek fel. A felhívásra összesen 105 pályázat érkezett be 2005. február 28-áig.

A CIADT 2005 július 12-ei ülésén *Dominique de Villepin* miniszterelnök, *Nicolas Sarkozy* államminiszter, a belügyi és területfejlesztési tárca vezetője, illetve *Thierry Breton* gazdasági, pénzügyi és ipari miniszter jelenlétében ismertette a francia kormány döntését: a pályázati program nagy sikerére, és a pályázatok kiválóságára való tekintettel a díjazottak körét megháromszorozták, a forrásokat pedig kétszeresére, 1,5 milliárd euróra emelték. A „Versenyképességi Pólus” kitüntető címet összesen 67-en kapták meg. A CIADT ülésén *Dominique de Villepin* hangsúlyozta, hogy a VP-kialakítás és támogatás a francia iparpolitika és innováció-politika új fejezetét nyitotta meg. A pályázat mozgósította az innovatív vállalatokat, egyetemeket, kutatókat és regionális szakembereket, s nagy kreativitásról tanúskodó, innovatív programok sokasága került benyújtásra. A 67 VP-t 3 kategóriába sorolták:

- 6 VP került a „világprojekt” kategóriába („projets mondiaux”). Olyan pólusok, amelyek már eddig is a világelsőik között voltak valamelyik szektorban, melyek egyenként több mint 5000 kutató munkájára támaszkodnak. Ezek a VP-k kiemelt támogatásban fognak részesülni, és prioritást fognak élvezni a K+F terület 2006-ra előirányozott 3000 új kutatói álláshelyének elnyerésében is. A 6 kiemelt VP a következő:
  - o „MédiTech Santé”, Ile-de-France régió: orvosi biotechnológia, idegtudományok, fertőző betegségek, rákkutatás, egészségipar;
  - o „Syst@matic Paris Region”, Ile-de-France régió: info-kommunikációs technológiák, szoftveripar, komplex IT rendszerek;
  - o „LyonBiopôle”, Rhône-Alpes régió: orvosi biotechnológia, diagnosztika, oltóanyaggyártás (Lyon-Grenoble);
  - o „MINALOGIC”, Rhône-Alpes régió: nanotechnológia (+ microtechnológia és mikroelektronika, informatika, nano-biotechnológia);
  - o „Aéronautique, espace, systèmes”, Midi-Pyrénées és Aquitaine régiók: Toulouse és Bordeaux aeronautikai és űrkutatási pólusa;
  - o „Solutions communicantes sécurisées”, Provence-Alpes-Côte d’Azur (PACA) régió: biztonságos infokommunikációs rendszerek, telekommunikációs anyagok és szoftverek.
- 9 VP kapott ún. „világprojekt-jelölt” minősítést („projets à vocation mondiale”). Ezek azok a pólusok, melyek kiválósága, innovatív ereje bizonyított, de még nem érik el a világprojektek kritikus tömegét. (A tervezett fejlesztések a kormányzat szerint ebbe az irányba kívánnak hatni, azzal a céllal, hogy ezek a VP-ok az első csoporthoz felzárkózhassanak.) Az ide tartozó 9 pólus a következő:
  - o Alsace biotechnológiai pólusa;
  - o Nord régió vasút-fejlesztő pólusa;
  - o Champagne-Ardenne-Picardie agro-biológiai - bioenergetikai pólus;
  - o Pays de Loire növénybiológiai pólusa;
  - o Brest és Toulon tenger-kutató és tengeri aktivitással kapcsolatos pólusa;
  - o Rennes „képek és hálózatok” pólusa;
  - o Lyon vegyipari pólusa;
  - o Párizs multimédia pólusa.
- 52 VP nyerte el az „országos pólus” címet. Ezek általában helyi – regionális – jelentőségű, innovatív, szoros ipari kapcsolódású pólusok, melyek összességében a francia gazdaság versenyképességét javítják, s hosszabb távon szintén nemzetközi jelentőségű pólussá fejleszthetők. Példaként említhetők Lorraine anyagtudományi, Franche-Comté mikrotechnikai vagy autóipari pólusai, Auvergne gabona-genomikai pólusa, PACA régió parfümipari pólusa, a Cosmetic Valley interregionális pólus, stb.

A CIADT 2005. július 12-ei ülésén *Dominique de Villepin* kiemelte, hogy a források kétszerezése (1,5 milliárd euró 2006-2008 között) mellett az eredeti tervekhez képest sokszorosára növelt VP-szám nem jelenti a források elaprózását. Kiemelt támogatást a 6+9 nemzetközi jelentőségű VP kap, de helyzetbe kívánják hozni a többi (52) ígéretes és magas színvonalú kezdeményezést is. A miniszterelnök leszögezte, hogy az akció célja az innováció- és a területfejlesztés közös megvalósítása. (Az 52 országos pólus „helyzetbe hozása”, francia elemzők szerint, *Nicolas Sarkozy* területfejlesztésért is felelős államminiszter kezdeményezésére és támogatására valósulhatott meg.)

Az 1,5 milliárd euró össztámogatás a tervek szerint részben adókedvezményekből (mintegy 300 millió euró), központi támogatásból (mintegy 400 millió euró), valamint kutatási és innovációs ügynökségek, illetve bankok támogatásaiból (mintegy 800 millió euró) tevődik össze. *Thierry Breton* gazdasági és pénzügyminiszter leszögezte, hogy a központi források minden esetben új forrásokat jelentenek.

A VP-ok regionális eloszlása összhangban áll a régiók jelenlegi ipari és K+F potenciáljával, ami különösen a világprojektek esetén szembevetendő: a 6-ból 2-2 világprojektet osztozik Ile-de-France és Rhône-Alpes régió. A tematikus megoszlás terén prioritást kaptak az informatikai/ infokommunikációs fejlesztésekre, nanotudományokra és eljárásokra, ill. a biotechnológiára fókuszáló VP-támogatások. Ez utóbbi terület különösen jelentős teret kap, ha a döntően biotechnológiai eljárásokra épülő orvosi/élettudományi, agrár, vagy bioenergetikai témájú pólusokat együttesen számítjuk.

A versenyképességi pólusok témájához kapcsolódik *Dominique de Villepin* kormányfő 2005. június 22-i TV-nyilatkozata, melyben öt pontból álló javaslatot fogalmazott meg az EU prosperitásával kapcsolatban. (A nyilatkozat június 29-én, ill. 30-án számos európai napilapban - pl. Financial Times, Le Monde – nyomtatásban is megjelent.) Az öt EU prioritás egyikének a K+F területet jelölte meg a francia miniszterelnök, megemlítve az európai kutatás magas színvonalát, de károsan „fragmentált jellegét”. A francia versenyképességi pólusok létrehozása ez utóbbi problémát kívánja orvosolni, és *Dominique de Villepin* a modell EU-szintű követését javasolja. Ezen elképzelések illeszkednek a magyar innováció-politikai és fejlesztés-politikai elképzelésekhez, és alátámaszthatják a Magyarországon létrehozandó VP-ok és potenciális francia partnereik közötti szorosabb együttműködés kialakítását.

1.2.2.4. OSÉO : új eszköz a francia KKV-k innovatív tevékenységének támogatására

A kis- és közepes vállalkozások K+F tevékenységének élénkítésére, ill. az innovatív KKV-k számának növelésére, működési feltételeik javítására számos intézkedés történt a közelmúltban Franciaországban. Ezek közül az egyik legfontosabb az innovatív KKV-k (franciául: „petites et moyennes entreprises”, PME) támogatási rendszerének struktúrájának átszervezése 2005 januárjában. E reform elsődlegesen a már meglévő, működő rendszereket rendezte át, azok jobb hatékonysága érdekében.

A KKV-k fejlesztésére létrehozott intézményi rendszer (CEPME⁵, majd a SOFARIS⁶, később a kettő összevonásával létrehozott BDPME⁷) fejlesztésével mintegy párhuzamosan, de az előbbiektől függetlenül fejlődött ki Franciaországban az innováció-támogatás intézményrendszere. A témában érintett minisztériumok (kutatási, ill. ipari tárcák) mellett a terület legjelentősebb intézményi támasza a francia kutatási és innovációs ügynökségként is aposztrofált ANVAR (Agence Nationale de Valorisation de la Recherche). A gazdasági és kutatási tárcák közös felügyelete alá tartozó, ipari és kereskedelmi karakterű közintézmény több mint 20 éve támogatja a technológiai innovációt Franciaországban. Az ANVAR fő tevékenysége az innovatív vállalkozások indítására (többek között évente indított innovatív vállalkozás-alapító pályázataival segítségével), illetve azok működésének, fejlődésének támogatására irányul. Az ANVAR saját pénzforszáraitól, ill. más pénzügyi intézményekkel, magáncégekkel, nemzetközi és regionális pénzalapokkal együttműködve támogatja az innovatív KKV-kat: eszköztárában szerepel többek között a null-kamatú innováció-támogató előlegek biztosítása, amelyeket a cégek a projekt sikere esetén törlesztenek.

A KKV-k fejlesztési ügynöksége, az ADPME (Agence de Développement des PME) 2001 óta koordinálja a KKV-k fejlesztését, szerepe elsősorban a kommunikáció és az akciók koordinációja terén jelentős (melyet hidat képezve a KKV-k - valamint a potenciális vállalkozói rétegek – és a fentiekben részletezett intézmények között).

A 2004-ben beindított Országos Innovációs Terv szükségessé tette a korábbi innováció-támogató pénzügyi struktúrák jobb harmonizációját. 2004 májusában *Nicolas Sarkozy* akkori gazdasági csúcsminiszter meghirdette egy nagy „KKV Ügynökség” létrehozásának programját, az innováció-támogatás jegyében. Ezzel a tervvel összhangban 2004 augusztusában *Jean-Pierre Denis*-t, a BDPME igazgatótanácsa elnökét nevezték ki a kutatási és innovációs ügynökség, az ANVAR elnök-vezérigazgatójának IS. *Jean-Pierre Raffarin* miniszterelnök *Jean-Pierre Denis*-t bízta meg a két intézményből, és további struktúrákból kialakítható, KKV és innováció-támogató új, nagy ügynökség létrehozásával.

2005. január 18-án jelentették be az új struktúra, az OSÉO létrejöttét.

Az innovatív vállalkozás-alapításra és működés-támogatásra létrehozott holding, a terveknek megfelelően, két alapvető pillérre támaszkodik: az ANVAR-ra, az innovációs programok és pályázatok terén, illetve a BDPME-re (a SOFARIS-szal együtt), a KKV-k finanszírozásához. A rendszert kiegészíti a koordinációs-tájékoztatási feladatokat ellátó ADPME. Az OSÉO-holding végleges jogi státusát (várhatóan ipari és kereskedelmi karakterű közintézmény) az első trimeszter végére definiálják.

---

⁵ Franciaországban 1979-ben jelentek meg az első, vállalkozás-alapítások segítségével létrehozott garancia-alapok, melyek célkitűzései között már megjelent az innováció-támogatása is. Ezeknek az alapoknak az összevonásával hozták létre 1980-ban a KKV-k felszereltségét, működését támogató CEPME-t (Crédit d'Équipement des Petites et Moyennes Entreprises). A CEPME létrehozásával lehetővé vált a KKV-k számára, hogy a nagyvállalatokhoz hasonló kondíciókkal juthassanak hitelekhez.

⁶ A CEPME megjelenésével szükségessé vált egy olyan független – de a CEPME-vel összhangban működő – pénzalap létrehozása, amely a KKV hitelezéshez szükséges költségvetési alapú forrásokat tömöríti. Ez a garancia-intézmény az 1982-ben létrehozott SOFARIS (Société Française de Garantie des Financements des PME = KKV-támogató Francia Garancia-intézményi Társaság). A SOFARIS a következő évtizedek során a KKV-k speciális garancia-intézményévé vált. Fő tevékenysége a KKV-k kockázatvállalásában való részvétel.

⁷ 1997 óta működik Franciaországban a „KKV Fejlesztési Bank”, a BDPME (Banque de Développement des PME), amelyet az előző két intézmény (CEPME és SOFARIS) összekapcsolásával hoztak létre. A BDPME – más banki és pénzügyi intézményekkel együttműködve – a KKV-k hitelképességének javításáért felel. A BDPME létrehozása óta a CEPME csak más bankokkal társfinanszírozásban fejt ki tevékenységét. A BDPME létrehozásával egy olyan struktúra jött létre, amely centralizáltan kezeli a KKV-támogatás koordinációját, és a SOFARIS-on keresztül a hitelképesség-javítást.

A hatékonyabb működés, a jobb koordináció és az innováció eredményesebb finanszírozása érdekében létrejött fúzió nyomán az OSÉO négy alapvető funkciót tömörít:

- OSÉO-ANVAR: az innováció támogatása, a programok értékelése, finanszírozása és utógondozása révén;
- OSÉO-BDPME: a KKV-k (és innovatív KKV-k) finanszírozása bankokkal és pénzügyi intézményekkel partnerségben;
- OSÉO-SOFARIS: Bankhitel-garancia biztosítása és saját forrásokból történő direkt támogatás;
- OSÉO-SERVICES: a KKV-k tevékenységének értékelése, valamint online információs-koordinációs szolgáltatások.

1.2.3. A K+F finanszírozási rendszere Franciaországban

Franciaország, a 2003. év becsült adatai alapján, a GDP 2,22%-át fordítja kutatás-fejlesztési kiadásokra, ami a 2002. évi tényleges adatokhoz viszonyítva (2,28%) enyhe csökkenést mutat. Összegezve, a 2002. évi nemzeti K+F kiadások (DNRD) mértéke 34,8 Md euro volt, ami 2003-ban mintegy 34,6 Md euróra csökkent. Ez alapján Franciaország a világon a 5. helyen áll a K+F ráfordítások tekintetében (az OECD országok között negyedik, az EU-ban második).

A nemzeti K+F kiadásokon belül Franciaországban évek óta fokozatosan csökkent az állami finanszírozás aránya. 1995 óta a magánszféra hozzájárulása meghaladja az államét. A 2002-es adatok alapján az állami részesedés 45%-os volt, míg a magánszféra 55%-kal részesedett.

A teljes DNRD-nek több mint egynegyede: 2005-ban 9,285 Md euro a polgári köz kutatások költségvetése (BCRD). (A 2004. évihez képest 356 M euro közvetlen BCRD-növekedéssel számolt a költségvetési terv.)

A francia kutatás 2004 tavaszi eseményei⁸ 2004 őszén is éreztették hatásukat. A 2005 évi költségvetés tervezésekor valóban megjelentek a tavasszal ígért számok: a 2005 évi K+F ráfordítás a francia kutatási tárca tájékoztatása szerint 1 milliárd euro emelkedést mutat az előző évihez képest. Az egymilliárd euro növekedés alapvetően három részből tevődik össze: a polgári köz kutatások költségvetése (BCRD) 356 millió euróval magasabb az előző évi állami támogatásnál (a legnagyobb arányú növekedést mutatja az utóbbi tíz évben), mintegy 350 millió támogatást kap 2005-ben a projektfinanszírozási célokra létrehozandó Országos Kutatási Ügynökség (Agence Nationale pour la Recherche) és további mintegy 300 millió

---

⁸ A 2004 január – március között Franciaországban jelentős társadalmi megmozdulássá szélesedő „Mentsük meg a Kutatást” (*Sauvons la recherche* - SLR) mozgalom céljai egy részét még a tavasz folyamán elérte. A tavaszi eseményekről a Központnak több alkalommal beszámoltunk, e helyen csak emlékeztetni szeretnénk arra, hogy a kormányválsághoz (is) vezető mozgalom követelésére a francia K+F kormányzat – *Jean-Pierre Raffarin* akkori kormányfővel egyetértésben – április elején visszaállította a korábban határozott idejűre módosított 550 új kutatóintézet álláshely közalkalmazotti státuszát (200 kutatói és 300 technikus/mérnöki státusz), és a felsőoktatási kutatás „helyzetbe hozására” 1000 új álláshelyet biztosított az egyetemeknek. Szintén a tavaszi események során hangzott el *Raffarin* kormányfő évi „egymilliárd euro többlettámogatás-ígérete” a francia K+F területnek.

euro többlettámogatásban részesül a K+F terület, különböző innováció-támogató intézkedéseken keresztül.

A mintegy 4%-os BCRD növekedés felhasználása az állami támogatású kutatóhelyen a következők szerint történt: EPST intézmények (7,5%-os kutatási-forrás növekedés), EPIC intézmények (7,9%-os növekedés), egyetemek (11,2%-os növekedés). A számadatokból jól látszik, hogy a legnagyobb arányú állami forrás-növekedést 2005-ben az egyetemi kutatás kapta. A növekedés az EPST intézményeknél a meglévő státuszok megtartása mellett 4%-os státusz-fejlesztést tett lehetővé (mintegy 550 új álláshely + 200 vendégkutatói státusz).

A 2005. évi francia K+F költségvetés (BCRD) általános prioritásai:

- kutatóintézetek személyi állományának támogatása, fejlesztése;
- új kutatási projektek a tematikus prioritások területén;
- innováció-támogatás és a privát szférában folyó kutatás erősítése.

A 2005. évi francia K+F költségvetés (BCRD) tematikus prioritásai:

- Élettudományi kutatások (és a velük kapcsolódó biotechnológiai kutatás), benne 2 fő alcsoport : a) egészségügy – rákkutatás, idegrendszeri betegségek, fizikai vagy szellemi fogyatékosok, ritka betegségek, fertőző megbetegedések, b) agrárkutatás és élelmiszer-kutatás;
- Informatikai és kommunikációs tudományok és technológiák: telekommunikáció, informatika, nanotechnológia, ...;
- Energetikai és fenntartható fejlődéssel kapcsolódó kutatások: új energiaforrások (pl. hidrogén, biomassza, stb.), gazdaságos jármű-technológiák, klímaváltozás, biodiverzitás, ...

A francia állami K+F finanszírozás elosztási rendjét (EPST, EPIC intézmények, felsőoktatás, stb.) a 2003-as és 2004-es beszámolókból részletesen ismertettük.

Franciaország K+F tevékenységének finanszírozásában számos magánalapítvány, privát kutatóközpont, kutatóintézet vesz részt. Ezek egy része állami támogatásban is részesül. Pl. a Pasteur Intézet (magánalapítvány) 2001-es bevételei mintegy 174 M eurót tettek ki, amiből 42,8% származott saját tevékenységből (eladások, kutatási szerződések, ipari megrendelések, stb.), 31% állami volt támogatás (44,1 M euro), 26,2% adomány.

Franciaország évek óta jelentős figyelmet fordít az innováció ösztönzésre, melynek törvényi kereteit az 1999-es innovációs és K+F törvény biztosítja. Az innovációs és K+F törvény tette lehetővé, többek között, az állami szféra kutatóinak innovatív vállalkozás-alapítását, az állami kutatóintézetek és vállalatok együttműködését inkubátorok alapítására, vagy adókedvezmények bevezetését innovatív vállalkozások számára.

A francia kutatási tárca 1999-ben hirdette meg az első országos innovatív vállalkozás-alapítási pályázatot. A pályázat céljaira biztosított 1999-es 15,24 M euro keret 2002-re már 30 M euróra növekedett. 2000 óta a pályázat finanszírozásában a kutatási tárca mellett az ANVAR (ma: Oséo-Anvar) és az Európai Szociális Alap is részt vesz. A 2005. évben az 7. országos

innovatív vállalkozás-alapítási pályázat szintén 30 M euro kerettel került meghirdetésre. Az első öt évben mintegy 600 vállalkozás indítására került sor, amelyek 94%-a ma is működik.

Az innováció-ösztönzés másik formája 1999 óta a vállalati inkubátorok és vállalat-indítási alapok létrehozása. Az eredetileg 30,5 M euróval támogatott program sikere alapján az állami támogatás 2000-re mintegy 47 M euróra bővült (melynek finanszírozásában a kutatási tárca mellett a francia államkincstár is részt vett). A program keretében 2000 végére 31 inkubátort hoztak létre (melyek 2002 áprilisáig már 240 kis- és közepes vállalat alapításban működtek közre). Szintén e program keretében hoztak létre 2002 tavaszáig 10 vállalat-indítási alapot (3 országos tematikus alap és 7 regionális alap). A vállalat-indításra fordítható támogatás 1999-2002 között meghaladta a 136 M eurót, amiből az állami támogatás mintegy 23 M eurót tett ki. A 31 inkubátor állami támogatása 2003-ban lejárt, a működésüket vizsgáló bizottság 2003. évi pozitív jelentése hatására a kutatási tárca újabb 3 évre (2004-2006) vállalta támogatásukat. A kutatási tárca pénzügyi támogatásával 2002 óta a felsőoktatási intézményekben vállalkozói ismeretek oktatására irányuló speciális programok is futnak.

A vállalkozás-alapítási támogatási formák mellett a francia állam a vállalati K+F tevékenységet fiskális eszközökkel is támogatja. Közülük talán legfontosabb az 1983 óta létező kutatási adóhitel. 2000-ben a kutatási adóhitel összege mintegy 519 M eurót tett ki, amin 2810 vállalat osztozott.

Az 1999-es innovációs törvény rendelkezett az állami kutatások és a vállalatok közötti partnerkapcsolatok fejlesztéséről is. Ezen együttműködések segítik az 1999 óta alapított Kutatási és Innovatív Technológiai Hálózatok (RRIT). A francia kutatási tárca az 1998 és 2002 között alapított 16 hálózatnak összesen 299 M euro támogatást biztosított, 820 projekt költségeihez hozzájárulva.

Franciaországban 1992-től mintegy 7 éven át folyamatosan csökkent a vállalati K+F tevékenység állami támogatása. A 2000-es év fordulatot hozott, amikor is a korábbiakat jelentősen meghaladó, 2,260 Md euro támogatást biztosított a kormányzat a privát szféra kutatás-fejlesztési tevékenységének fejlesztésére. Ennek a keretnek mintegy kétharmadát (1,451 Md euro) tett ki a védelmi szektor támogatása. A civil szféra vállalatainak közpénzekből finanszírozott K+F támogatása elsősorban a repülés, űrkutatás, nukleáris kutatások szektorait érintette. Az ipari tárca és az ANVAR (Országos Kutatás-fejlesztési és Innovációs Ügynökség), illetve a kutatási tárca támogatásait is beleértve 2000-ben a vállalati szféra K+F tevékenységének mintegy 11,4%-át finanszírozták közpénzekből Franciaországban.

A vállalati szféra saját K+F kiadásai 1998-ban még csak 17,6 Md eurót tettek ki, ami 2002-re 21,8 Md euróra emelkedett. A 2003-as év becsült adatai (cc. 21,2 Md euro) szerény csökkenésre utalnak.

1.2.4. A K+F és innováció területét érintő legfontosabb jogszabályok

A franciaországi K+F és innováció jogi szabályozásáról a 2004 évi jelentésben részletes áttekintést adtunk (99-587 sz. innovációs törvény, a 2002-es Plan Innovation intézkedései, stb.), melyek ismételt bemutatásától eltekintünk. Lényeges változások Franciaországban

2006-ban várhatók: jelenleg folyik egy nagyszabású új K+F stratégiai törvény előkészítése, amely várhatóan 2005 őszen kerülhet a parlament elé.

1.3. A kutatási eredmények hasznosítási módszerei Franciaországban

Franciaországban az innovációról és kutatásról szóló 99-587 sz. törvény (továbbiakban: innovációs törvény) intézkedik a közkutatásból származó eredmények hasznosításának elősegítéséről. Ennek megfelelően, az innovációs törvény lehetővé teszi professzionális valorizációs struktúrák, ún. „ipari és kereskedelmi szolgálatok” (SAIC) kialakítását. Központi pályázati támogatással 2002-ben további 14 SAIC iroda került létrehozásra nagy kutatóintézeti és felsőoktatási tömörüléseknél. A SAIC irodák kompetenciájába a kutatási eredmények hasznosításának jogi, technikai, kereskedelmi, közgazdasági aspektusai tartoznak, különös tekintettel a szabadalmi kérdésekre.

Önálló intézményként a kutatási eredmények hasznosításával, talán legnagyobb hatékonysággal az Országos Kutatás-fejlesztési és Innovációs Ügynökség (ANVAR) foglalkozik. (2005 januárjától: Oséo-Anvar) Az ANVAR innováció- és technológiai-transzfer támogató, K+F humán erőforrás-fejlesztő tevékenysége keretében nem csak projekteket támogat, hanem – különösen regionális hálózatán keresztül - közreműködik a „privat-public” kapcsolatok generálásában, szabadalmi ügyek segítésében. Innováció-serkentő, valorizációs tevékenységet fejt ki az Országos Iparjogi Intézet (INPI) is. Hatékonyan segíti még a technológiai-transzfer folyamatokat és a valorizációt a Regionális Stratégiai és Technológiai Információs Ügynökség (ARIST), ill. a Regionális Interkonzuláris Konferencia (CRI). Mindkét szervezet a Francia Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége (ACFCI) mellett működik, előbbi a technológiai információ-szolgáltatásban, utóbbi a vállalkozás-alapításban, befektető-orientálásban működik közre.

A kutatási eredmények jobb hasznosítása érdekében a francia kutatási tárca 2004 februárjában nagyszabású valorizációs-szabadalmi témájú konferenciát rendezett. *Claudie Haigneré* akkori kutatási miniszter jelezte, hogy a „várhatóan 2005-re hatályba lépő” tudománystratégiai-törvény számos valorizációs kérdésben intézkedni fog, s többek között lehetővé teszi majd a doktoranduszok, posztdoktorok számára a szabadalmak megszerzését, s az intézkedési tervek között szerepel az egyéni érdekelttség megteremtése mellett a laboratóriumok érdekeltté tétele, illetve egy Szellemi Tulajdonjogok Főtanácsának (CSPI) létrehozása. Amint azt az 1.2.4. pont alatt jeleztük, az új K+F stratégiai törvény előkészítése még tart – azt a 2004 tavasza óta bekövetkezett két kormányváltás és valamennyi érintett miniszter többszöri cseréje jelentősen hátráltatta.

0.0. Jelentősebb események a K+F és innováció területén Franciaországban (2004. szeptember – 2005. július)

2004. szeptember:

- CIADT (Területrendezési és Területfejlesztési Tárcaközi Bizottság) ülése, a versenyképességi pólusok definíciója, pályázati tervek bejelentése (*Raffarin* miniszterelnök)
- Országos franciaországi rendezvénysorozat a múzeumi kutatásokról
- A 2005-ös polgári köz kutatási költségvetés (BCRD) tervezetének ismertetése és nyilvános vitája, az 1 Md euro többlettámogatás bejelentése
- Országos K+F pályázati felhívások (ACI) megjelenése
- *d'Aubert* miniszter látogatása és tárgyalásai Cadarache-ban, az ITER projekt potenciális helyszínén

2004. október:

- A „Tudomány ünnepe 2004”, több száz helyszínen megrendezett országos rendezvénysorozat
- Tanácskozás a fiatal kutatók helyzetéről és a „brain drain” kérdéseiről
- Az ANVAR és a BDPME összekapcsolódási előkészületeinek bejelentése
- Grenoble-i országos értekezlet a francia K+F+I jövőjéről (*Fillon* és *d'Aubert* miniszterek, kutatási intézeti vezetők, több száz kutató, oktató, innovációs szakember részvételével)
- Rendezvénysorozat a CERN 50. évfordulója alkalmából, *Chirac* elnök részvételével
- GMO-törvényterv előkészítés
- Országos szoftver-technológiai rendezvény
- Marseille-i biotechnológiai konferencia és kiállítás (magyar meghívott előadóval)
- Össejt-importot engedélyező jogszabály-tervezet bemutatása

2004. november:

- A BCRD 2005 tervét jóváhagyja a Nemzetgyűlés
- Országos Oktatási Szalon – rendezvények a tudomány jövőjéről
- Kutatási tárca rendezvénye a környezetvédelmi megfigyelőrendszerekről
- A ritka megbetegedések kutatására irányuló akcióterv meghirdetése
- Konferencia a nők helyzetéről a tudományos kutatásban, Irène Joliot-Curie díj
- AIDS-kutatási politikai tanácskozás
- *Bernard Meunier* a CNRS új elnöke
- *Alain Connes* a CNRS 2004 évi aranyérmese
- Az EU Versenyképességi Tanács ismét bizalmat szavaz a franciaországi Cadarache-nak, mint EU ITER-jelöltnek

2004. december:

- Versenyképességi pólusok országos pályázatának meghirdetése (*Gilles de Robien* közlekedési és területfejlesztési miniszter)
- 7. innovatív vállalkozás-alapítási pályázat meghirdetése (kutatási tárca + ANVAR)

- *François d'Aubert* részvételével rendezvény a 2004-es év tudományos felfedezőinek
- Országos nanotechnológiai - nanotudományi program (CEA-LETI, Grenoble), a leendő grenoble-i Országos Kutatási Ügynökség előkészületeivel összhangban
- Sikeres Ariane-űrkísérlet

2005. január:

- Biodiverzitás és Kormányzás Világkonferencia (*Chirac* elnök, *d'Aubert* miniszter részvételével, UNESCO)
- Parlamenti bizottsági beszámoló a radioaktív biztonsággal kapcsolatos kutatásokról
- A „Fizika éve 2005” rendezvénysorozat megnyitása, konferenciával (*d'Aubert* miniszter részvételével, UNESCO)
- Beffa-jelentés közzététele; *Chirac* elnök jóváhagyja az Ipari Innovációs Ügynökség előkészítési tervét
- DATAR és a Francia Kutatási Minisztérium közös konferenciája a versenyképességi pólusokról
- Országos Vállalkozói Szalon, kiemelt figyelemmel az innovatív vállalkozásokra
- OSÉO-holding (e.g. Oséo-Anvar) létrehozása, a francia KKV-k innovatív tevékenységének és versenyképességének támogatására (elnök-vezérigazgató: *Jean-Pierre Denis*)

2005. február:

- *Fillon* és *d'Aubert* miniszterek országos konzultációs kampányt indítanak a K+F stratégiai törvény előkészítéséhez
- A Cemagref kutatóintézet és a francia állam közötti új 4 éves szerződés
- *D'Aubert* miniszter bejelenti a tudományos televízió (M6) támogatását
- *Prof. Michel Kazatchkine* kinevezése az AIDS és egyéb járványok ügyével megbízott nagyköveti posztra
- A 2005-ös K+F költségvetés mentesül a költségvetési megszorítások alól
- Létrejött a Nemzeti Kutatási Ügynökség (ANR), elnöke *Gilles Bloch*, igazgatótanács elnök *Jean-Jacques Gagnepain* államtitkár.
- Sikeres Ariane űrkísérlet

2005. március:

- Országos konferencia munka-egészségügyi kutatásokról, *d'Aubert* miniszter részvételével
- Internet-fejlesztési konferencia és egyéb országos Internet-kiállítások
- A Szozuz kilövőállomás Guyane-ra telepítésével kapcsolatos szerződés ratifikálása
- CNES Toulouse-i egységében új központ (PACF EGNOS) létrehozása
- A versenyképességi pólus-pályázatra beérkezett 105 pályázat előzetes értékelése

2005. április:

- Microsoft-INRIA közös franciaországi laboralapítás
- Parlamenti bizottsági jelentés a GMO-król
- Eur-Océans óceánkutatói kiválósági hálózat megalapítása (*François d'Aubert*)
- „Inno'Campus” innovatív kutatóközpont megnyitása (*François d'Aubert* miniszter és *Philippe Camus* EADS főigazgató)

- a francia kormány képviselői fogadják a 2004-es grenoble-i országos kutatási fórum follow up bizottságát (K+F stratégiai törvény-előkészítés)
- A Lyon-i World Life Science Forum – BioVision/BioSquare, Európa legnagyobb élettudományi és biotechnológiai rendezvénye (magyar részvétellel)
- Kutatási tárca posztdoktori és külföldi fiatal kutatóknak szóló pályázatai
- GMO-kutatás-politikai konferencia

2005. május:

- Francia Tudományos Akadémia tudomány-politikai rendezvénye a 10 új EU-tag akadémiai vezetői számára (*François d'Aubert miniszter részvételével*)
- Új kutatási alapítványok létrehozása
- Országos Rákkutató Intézet létrehozása - az „Országos Rákkutatási Terv” részeként
- Téra szuperszámítógép a CEA-nál (miniszteri látogatások: Fillon és *d'Aubert* miniszterek)
- K+F Stratégiai törvény előkészítési munkálatai
- Az új Kutatási és Technológiai Főtanács (CSRT) létrehozása
- Közös francia-olasz K+F szándéknyilatkozat és 6 egyezmény Olaszországgal

2005. június:

- Kormányváltás Franciaországban. Kormányfő: *Dominique de Villepin*. Közoktatási, felsőoktatási és kutatási miniszter: *Gilles de Robien*. Felsőoktatási és kutatási (delegált) miniszter: *François Goulard*
- Európai Kutatási és Innovációs Szalon Párizsban (magyar részvétellel)
- A 7. innovatív vállalkozás-alapítási verseny eredményhirdetése (30 M euro keret)
- Le Bourget-i Repülési Szalon, a világ legnagyobb repülési és aeronautikai rendezvénye, nagy számú műszaki innováció megjelenítésével
- A NeuroSpin K+F nagyberuházás alapkö-letétele
- Az ITER Bizottság döntése alapján a franciaországi Cadarache-ban valósul meg az óriás-beruházás
- La Baule-i Befektetési Világkonferencia, melynek legfőbb témája ebben az évben az innováció volt
- Az Országos Technológiai, Oktatási és Kutatási Telekommunikációs Hálózat negyedik fordulójának meghirdetése (RENATER 4)

2005. július:

- A CIADT ülése, amely ismerteti a versenyképességi pólusokkal kapcsolatos kormányzati döntést (67 pólus), 1,5 Md euró támogatással (*De Villepin* miniszterelnök, *Sarkozy* államminiszter, *Breton* miniszter részvételével)

1.0. Franciaország kétoldalú és EU-ra nem kiterjedő multilaterális Tét-kapcsolatai, együttműködései

1.5.1. Franciaország kétoldalú Tét kapcsolatai

Franciaország nemzetközi Tét együttműködéseinek területén nincsenek gyökeres változások; a kooperációk fő irányvonalai, keretei nagyjából változatlanok, az együttműködések

megszilárdult keretek között zajlanak. Újdonságok többnyire a kétoldalú kapcsolatok területén adódnak. Mennyiségi változást jelentenek az újabb kétoldalú keretszerződések (ezekre minden évben találunk példákat), minőségi változást pedig az olyan új útkeresések, ill. új típusú együttműködések jelentenek, mint az új bilaterális partnerkapcsolatok a kutatási és innovatív technológiai hálózatok terén.

Az együttműködési prioritások éves konkretizálását a kutatásért felelős tárca határozza meg, azokat a minden év végén kiadott, és a következő évre szóló költségvetési tervezet tartalmazza. A kormányzati prioritásokról - elfogadásukat követően - a Kutatási Minisztérium részletes tájékoztatást ad a többi kormányzati szervnek, illetve a kutatási intézményeknek és az egyetemeknek.

A 2005. évi polgári köz kutatások költségvetése (BCRD) iránymutatásai szerint a francia kutatási és technológiai tárca nemzetközi TÉT politikáját a földrajzi és tematikai tényezők együttese határozza meg. Már hosszabb ideje kialakult prioritások érvényesülnek a földrajzi régiók és az együttműködési témák tekintetében egyaránt. A kutatási tárca a francia K+F terület nemzetközi nemzetközi tevékenységét az EU akcióival (6. K+F Keretprogram) és a Külügyminisztériummal összhangban koordinálja.

Feltétlenül meg kell említenünk azt a szoros kapcsolatot, amit Franciaország az utóbbi egy-két évben Kínával kialakított a K+F együttműködések terén. Kína mellett India és Oroszország is azon célszörzörök közé tartozik, ahol Franciaország érezhetően fokozni kívánja az együttműködést. Európán belül rendkívül látványosan erősödnek Franciaország kapcsolatai Németországgal. Fokozott figyelmet tapasztalunk egyes új EU-tagorszörzörök – különösen Lengyelorszörzör - iránt, melyek között, megfelelő hazai együttműködési szándék esetén, Magyarország is a favorizált partnerek közé kerülhet.

Földrajzi prioritások:

- *Együttműködés a fejlett ipari orszörzörökkel.* Ebbe a kategóriába tartozik valamennyi OECD-oroszörzör. Megkezdődött a nem OECD-tag közép-európai orszörzörök fokozatos integrálása ebbe az együttműködési kategóriába, s Oroszorszörzör is ide tartozna középtávon;
- *Együttműködés a feltörekvő orszörzörökkel.* Az ide sorolt ázsiai orszörzörök közül különösen Kína és India számíthat a francia nemzetközi TÉT politika megkülönböztetett figyelmére, kiválósági központjaik kialakulása és gyors növekedése miatt. (Ennek jelei az elmúlt évek során látványosan erősödő francia-kínai TÉT kapcsolatokban is jelentkeztek.) Ugyanez vonatkozik néhány gyorsan iparosodó orszörzörre, amelyek már a közeljövőben fontos tudományos és technológiai partnerek lehetnek, így Brazília, Mexikó, Dél-Afrika és a mediterrán térség több orszörzör.

Franciaország esetében a bilaterális kapcsolatok kérdéskörénél nem szabad elfeledkeznünk a történelmi kapcsolatokról és a nyelvi kötődésről sem. A partnerkapcsolatokban – így a TÉT területen is – fokozott támogatást élveznek pl. a frankofon afrikai orszörzörök. Közülük jelentősebb TÉT együttműködés figyelhető meg Franciaország és a Maghreb térség között, különösen Marokkó vonatkozásában).

Tematikus prioritások:

Franciaország nemzetközi K+F tevékenységének tematikus prioritásai összhangban állnak a francia kormány K+F politikai irányelveivel, és vázlatosan az alábbiak szerint foglalhatók össze (az egyes pontok részletesebb bemutatásukat az előző évi beszámolóban ismertettük) :

0. A technológiai és ipari együttműködés támogatása;
1. Részvétel a tudományos és technológiai témafigyelésben;
2. Részvétel nagy nemzetközi szervezetek létrehozásában és irányításában;
3. Nemzetközi mobilitás és kutatáshoz kapcsolódó képzési programok.

Franciaország a világ szinte valamennyi régiójában tart fenn kétoldalú Tét kapcsolatokat. A Tét kapcsolatok tipikus formája az ún. integrált akciók programja (PAI), amelyet jelenleg több mint 40 országgal folytatnak. A PAI-rendszer (amely Európa legtöbb országára bilaterális K+F együttműködési szerződést jelent Franciaországgal) francia megfogalmazás szerint az Európai Kutatási Tér (EKT) építésének „alapköveit” biztosítja, és az EU tagjelölt országok számára az „EKT-kapcsolódási lehetőség” fontos francia támaszát jelenti.

Az integrált akcióprogramok a fejlett ipari országokkal folytatott Tét együttműködéseknek csak mintegy 2 %-át teszik ki, a kooperációk túlnyomó többsége kutatóintézetek, laboratóriumok közötti közvetlen kapcsolatokon alapszik. Az PAI-k szerepe tehát elsősorban a Tét kapcsolatok beindítása, a partnerországok kutatási intézményei nemzetközi nyitásának ösztönzése. Francia részről, a rendszer bővítése mellett próbálkozások folynak annak tartalmi bővítésére is. A magyar-francia „Balaton-program” nevű PAI esetében újabban a közös irányítású doktori képzéshez is próbálják kapcsolni a projekteket, és kísérleti jelleggel - Ausztria esetében - felmerült a „trilateralitás” privilegizálásának gondolata is.

A közép- és kelet-európai országokkal (közte a tagjelöltek túlnyomó többségével), illetve a volt Szovjetunió utódállamaival való tudományos, technológiai, oktatási és kulturális együttműködések felkaroló COCOP („Comité d'Orientation, de COordination et de Projets”) -program mintegy 10 éve biztosít támogatási lehetőséget az ezen országokkal kooperáló francia intézményeknek. 2003-tól kezdődően prioritást élveznek azok a projektek, amelyek EU-projekt felé csatlakozó, vagy EKT-építésre alkalmas elemeket mutatnak.

A közép-európai országok közül Franciaországnak Lengyelországgal van a legtöbb közös projektje. Európán kívül kiemelt fontosságú az USA-val, Japánnal és Kanadával folyó bilaterális együttműködés és a frankofón fejlődő országokkal való francia kooperáció.

A bilaterális Tét kapcsolatok finanszírozási mechanizmusai nem változtak a tavalyi beszámoló óta.

1.5.2. Franciaország EU-n kívüli multilaterális Tét kapcsolatai

A francia gazdasági-, tudományos- és kulturális diplomácia aktivitását jellemzi, hogy Párizsban van a székhelye számos Tét dimenziót is magába foglaló nemzetközi szervezetnek. Ezek közül a legfontosabb az OECD és az UNESCO, de a mérésügy (BIPM, OIML), az

állategészségügy (OIE) és a hűtésügy (IIF) nemzetközi szervezetei is fontos koordináló szerepet töltenek be. A francia kutatási tárca vezetője, illetve szakértői részt vesznek az OECD Tudomány- és Technológiapolitikai Bizottság tevékenységében (CPST). A francia kutatási és technológiai minisztérium aktívan részt vesz az UNESCO tudományos programjaiban is.

Franciaország – részben történelmi hagyományai miatt is – a frankofon országok többségével szoros kapcsolatot ápol. Ezen országok közül a Maghreb térség – különösen Marokkó, Tunézia – jelentős erőfeszítéseket tesznek arra, hogy különböző Földközi tenger-körűli, „mediterrán”, többnyire napjainkban formálódó együttműködési hálózatba bekapcsolódhasson. Ezen leendő, multinacionális mediterrán hálózatokban – melyekben a Tét-terület fejlesztése elemi érdek - Franciaországnak fontos koordinátor szerep juthat a jövőben.

Franciaország multilaterális Tét kapcsolatokat ápol sok esetben az internacionális kutatóegység-hálózattal bíró intézetein keresztül is. Erre egyik legjobb példa a Pasteur Intézet egységeinek nemzetközi hálózata.

2. FRANCIAORSZÁG KAPCSOLATA AZ EU-VAL A K+F ÉS AZ INNOVÁCIÓ TERÜLETÉN

2.1. Az EU K+F politika franciaországi hatásai

Beszámolónk korábbi fejezeteiben már kifejtettük azokat a szoros kölcsönhatásokat, ami Párizs és Brüsszel között kialakult a kutatás-fejlesztési területen. Franciaország Európa egyik vezető tudományos hatalmaként rendkívül aktívan kiveszi a részét az EU K+F politikájának alakításában. A Franciaország és Németország közötti nagyon látványos közeledés is nyilvánvalóan összhangban áll az EU K+F politikára gyakorolt hatás növelésének szándékával. Mindez azt jelenti, hogy pillanatnyilag nem érezhető markáns különbség az EU és Franciaország K+F politikai irányelvei, prioritásai között.

Franciaországnak szüksége van az EU támogatására nagy projektjei megvalósításához (ld. Az ITER-projekt példája), ugyanakkor az Európai Uniónak is szüksége van a tudományos nagyhatalom Franciaországra (különös tekintettel a szoros francia-német kapcsolatokra, és Franciaország számottevő Európán kívüli Tét kapcsolataira). Franciaország az európai K+F politika egyik aktív alakítója.

2.2. Francia erőfeszítések a lisszaboni és barcelonai célok eléréséért

A 2002-ben leköszönt baloldali kormány deklarált szándéka volt, hogy minél előbb megvalósítsa az EU 2010-re kitűzött célját, a K+F kiadásoknak a GDP 3 %-ra történő növelését. A jelenlegi francia K+F kormányzat európai együttműködési politikája nem mutat lényegi eltérést az előző kormányzati ciklusban már megnyilvánult elkötelezettséghez képest. Franciaország ma is amellettszáll síkra, hogy Európa utolérje a világ vezető tudományos hatalmait - az USA-t és Japánt - a K+F ráfordítások terén. A francia K+F politika továbbra is

az Európai Kutatási Tér kialakításában látja azt az eszközt, amely alkalmas lehet az Unió kutatási erőfeszítéseinek „jobb strukturálására”.

François d'Aubert előző francia kutatási miniszter 2004. júliusában tartott előadásában szintén az Európai Kutatási Tér építésének fontosságát, és az európai K+F fejlesztésében a „megosztott kompetencia” szerepét hangsúlyozta. A miniszter – utalva a lisszaboni és barcelonai célkitűzésekre – emlékeztetett arra a hallatlanul nagy felelősségre, ami a K+F szektor vállán nyugszik az európai versenyképesség javításában. Reményét fejezte ki, hogy sikeresen megvalósulhatnak az olyan nagy álmok, mint az ITER-projekt („International Thermonuclear Experimental Reactor”) európai megvalósítása. A miniszter kiemelte, hogy az USA Európát megelőző versenyképességének záloga a húzóágazattá vált K+F, illetve az ahhoz szorosan kapcsolódó ipar. Az USA-ban az igazi húzóerőt a nagy és erős egyetemek jelentik - az ipar hozzájuk települ. Európának is hasonló megoldásra kell törekednie. Fontos erősíteni az európai K+F hálózatokat, illetve az európai K+F tömörülések kritikus tömegét.

10 hónappal később, a 10 új EU tagország akadémiai vezetőinek párizsi fórumán *d'Aubert* miniszter kiemelte, hogy az európai K+F erejének növeléséhez az európai kutatás fragmentáltságát is csökkentenünk kell, s ehhez szorosabb kooperációt javasolt az egyetemi és akadémiai egységek között.

A közelmúltban kinevezett új francia felsőoktatási és kutatási miniszter, *François Goulard* hasonló elveket vallott a magyar oktatási miniszternél és az NKTH elnökénél tett 2005. júliusi látogatása során.

A francia K+F kormányzat – súlyát és játékerét olykor meghaladó mértékben is – próbál mindent megtenni a barcelonai és lisszaboni célok megvalósításáért, mind a franciaországi, mind az európai porondon. (A 2004 tavaszi franciaországi krízis azonban megmutatta, hogy a reformtörekvések Franciaországban csak a kutatói közösség érdekeinek figyelembevételével folytathatók eredményesen.)

2.3. Franciaország részvétele az EU Tét programjaiban

Az elmúlt 3 év 3 francia kutatási minisztere, ill. más francia K+F vezetők is gyakran kifejtették egyetértésüket a 6. EU K+F Keretprogram céljaival, prioritásaival, s kinyilvánították a francia és európai K+F politika harmóniáját. Az EKT-építés irányába tett európai lépések, a 6. Keretprogram stratégiai prioritásainak kijelölése általában megegyeznek a francia célkitűzésekkel.

A 6. Keretprogramra történő felkészülés és tárgyalások során - az 5. Keretprogram tanulságai alapján - Franciaországot az alábbi fontosabb szempontok vezérelték:

- a Keretprogram költségvetésének a korábbiaknál hatékonyabb felhasználása,
- az állami és vállalati kutatások hatékonyabb egyeztetése,
- a kutatások és az innováció társadalmi összefüggéseinek figyelembe vétele,
- a fiatalok megnyerésére a tudományos haladás jövőjének biztosítása érdekében.

A Francia Tudományos Akadémia 2005 májusi rendezvényén a francia kutatási miniszter reményét fejezte ki - az akadémiai, kutatóintézeti vezetők véleményével összhangban - hogy a következő, 7. Keretprogram a jelenleginél lényegesebb nagyobb keretösszeggel az évtized végére a súlyához méltóan tudja majd az EKT-építés ügyét szolgálni. A kutatási miniszter elismerően szólt – az előzetes hírek birtokában – a 6. Keretprogramban eddig elért francia sikerekről.

2.4. Franciaország részvétele más európai TÉT szervezetekben

Franciaország nemzetközi TÉT szervezetekkel való kapcsolata nem változott az elmúlt év során, így a téma nem igényel lényegi kiegészítést a tavalyi beszámolóhoz képest.

Érdeemes talán megemlékeznünk az EUREKA kezdeményezésről, hiszen az EUREKA ügyekben nagyon aktív, alapító-tag Franciaország 2004. június végéig, egy éven át, a szervezet elnöki tisztét is betöltötte. Az EUREKA kezdeményezés a francia elnökség ideje alatt – ahogy arra már korábban is történtek kísérletek - jobb összhangot próbált teremteni az Európai Bizottsággal, fokozni az együttműködést az EUREKA és a 6. Keretprogram között, s megerősíteni a kezdeményezés szerepét az Európai Kutatási Tér kialakításában. A francia elnökség éve alatt a korábbiaknál több, összesen 206 projekt támogatására nyílt lehetőség, összesen 518 M euro keretösszeggel. A projektek közül 80 volt francia részvételű. Francia kezdeményezésre 6 kiemelt fontosságú stratégiai terület (cluster) került kijelölésre a következő évek projekt-támogatásaihoz. A résztvevő ipari partnerek véleményével összhangban kijelenthető, hogy az EUREKA kezdeményezés az EU programok számára hatékony kiegészítő rendszert alkot.

Az EU keretében folyó programok mellett a franciák részt vesznek minden európai TÉT szervezet munkájában, otthont adnak az ESA és az EUTELSAT központjának, aktív tagjai a COST, a CERN, az ESO, az EMBL, a CEPMMT, a CIRC, az ESF, az ESRF és az ILL szervezetének is.

3. A MAGYAR-FRANCIA K+F ÉS INNOVÁCIÓS KAPCSOLATOK

3.1. Magyar-francia K+F+I együttműködések

3.1.1. A jelenlegi magyar-francia bilaterális tudományos és technológiai (TÉT) együttműködés és kutatás-fejlesztési (K+F) kapcsolatok

a) A magyar-francia kormányközi TÉT (K+F) együttműködés kereteit az 1966-ban aláírt, és azóta többször megújításra került kormányközi egyezmény határozza meg.

Megjegyzés: a kormányközi együttműködés 2002-ben „lejárt”: a megállapodás mielőbbi megújítására erőfeszítéseket kell tenni, amint az a közelmúltban több magyar-francia felsővezetői megbeszélés során hangsúlyozásra került. Az új megállapodás tartalmazhatná a jelenleg fejlesztés alatt álló együttműködési témákat, és az új kooperációs stratégia elemeit is.

b) Franciaország Magyarország egyik legfontosabb TÉT-partnere. 2002 óta a kétoldalú magyar-francia TÉT-együttműködések területén határozott fellendülést tapasztalhatunk, mind a vezetői látogatások számának növekedése, mind a partnerkapcsolatok bővülése terén. A korábbi visszaeséssel szemben 2002 óta jelentősen megnőtt a **Balaton programra (PAI, kétoldalú TÉT-együttműködési projektek)** beadott pályázatok száma. 2003 szeptemberétől kezdődően doktori ösztöndíjak finanszírozására is sor került a Balaton programhoz kapcsolódóan. (2004. október 25-én, Párizsban, a magyar-francia kormányközi TÉT vegyesbizottsági ülés 43 projekt támogatását fogadta el.)

Megjegyzés: a fokozott kutatói érdeklődés ellenére a Balaton program francia részről távolról sem számít prioritásnak, jóllehet ez a program kiválóan segíti a későbbi nagyobb ívű együttműködések kialakulását. Módot kellene találni - francia partnereinkkel közösen - a túl szerény finanszírozású programok továbbfejlesztésére (pl. társfinanszírozási formák megteremtésével).

c) Az egyetemek és a kutatóintézetek között nagy számú közvetlen együttműködés folyik. Közülük jelentőségében kiemelkedik a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 2002-ben megújított kétoldalú együttműködési egyezménye a francia Országos Tudományos Kutatóközponttal (CNRS), illetve újabb együttműködési szerződése (2004) a francia Országos Mezőgazdasági Kutatóintézettel (INRA). Több hazai egyetem működtet közös projekteket francia tudományos és felsőoktatási intézményekkel.

Megjegyzés: kívánatos lenne, hogy a jövőben megvalósítandó magyarországi Frankofon Egyetem – v. egyetemi hálózat - működése is serkentse az országaink közötti tudományos – és K+F – kooperációt.

d) A „Sciences sans Frontières” című franciaországi rendezvénysorozat (a Magyar Köztársaság Párizsi Nagykövetsége, a Párizsi Magyar Intézet, az MTA és a CNRS közös szervezésében) a **magyar tudomány és a magyar K+F tevékenység franciaországi jobb megismerését hivatott elősegíteni.**

Megjegyzés: a másfél éve zajló rendezvénysorozat folyamatos forráshiánnyal küszködik. Támogatásra lenne szükség a magyar tudományt és K+F-et reklámozó, kapcsolatépítő tevékenység fenntartására.

e) Francia részről az „Európai Kutatási Tér” (EKT) építésében komolyan számba veszik a magyar partnereket is. A hagyományos bilaterális programok (pl. Balaton program) mellett fontos az újabb kétoldalú együttműködési formák kialakításának szándéka. Ezek közül megemlíthető a 2004-ben felvetett CNRS – INRA együttműködési javaslat egy ún. „Európai Kutatási Csoportosulás” (GDRE, CNRS – INRA – MTA) kialakítására.

Országaink közös érdeke, hogy felkarolja az ipari K+F serkentésével párosuló innovatív kutatási projekteket. Ennek érdekében indítottuk el még 2002-ben a francia kutatási és innovatív technológiai hálózatokban (RRIT) történő magyar részvétel biztosítására irányuló tárgyalás-sorozatunkat. A kérdés államtitkári szintű egyeztetéseken túl Magyar Bálint miniszter és Claudie Haigneré akkori kutatási miniszter 2003. márciusi megbeszélésén is fontos téma volt, aminek hatására rövidebb később francia szakértői delegáció érkezett Magyarországra. (2003 nyarán hangzott el az első előzetes pozitív állásfoglalás, miszerint a növényi biotechnológia terén működneek együtt magyar pályázókkal a GénoPlant hálózat keretében, amennyiben a magyar fél is biztosít a közös kutatásokhoz pályázati forrást. A program gyakorlati megvalósíthatóságát 2004-ben jelezték először (amikor azonban a Chirac-látogatás follow-upként emlegetett közös biotechnológiai központtal kapcsolatos viták miatt az RRIT téma sem a megfelelő figyelmet, sem a megfelelő forrásokat nem kapta meg. Az RRIT hálózat innováció-támogató rendszerére való tekintettel javasolható, hogy megfelelő kutatói érdeklődés esetén a „majdnem megvalósult” RRIT-ügy újra napirendre kerülhessen.

Megjegyzés: A megvalósítás küszöbéig eljutott új együttműködési formák (ld. GDRE, RRIT) – színvonalas pályázatok esetén - támogatásra érdemesek lehetnek.

f) A magyar kormány kiemelt prioritásainak megfelelően, rendkívül fontos a hazai és külföldi befektetői szféra közelítése a magyarországi tudásközpontokhoz (egyetemi és kutatóintézeti tömörülésekhez). Ezzel összhangban, Jacques Chirac francia köztársasági elnök 2004. februári budapesti látogatása alkalmával javaslatot tettünk a szegedi élettudományi kutatási központokhoz kapcsolódó új francia-magyar biotechnológiai K+F együttműködési forma kialakítására. A 2004-es projekt-előkészítő szakmai tanácskozások során kialakult konszenzus értelmében az új központ az alkalmazott biotechnológiai kutatások területén jönne létre. A magyar álláspont szerint, Szegeden a Bay Zoltán Alapítvány új biotechnológiai egységére alapítva kívánják az új központot létrehozni, lehetőséget biztosítva arra, hogy a szakterület további kutatóegységei csatlakozzanak e kezdeményezéshez. A rendszer hosszú távú célja a kiemelkedő szegedi élettudományi K+F potenciálra épülő, magyar és francia érdekeltségű biotechnológiai ipar megteremtése: olyan európai kompetitivitási központ létrehozása, amely folyamatosan bővíthető további európai ipari- és kutatópartnerek bevonásával. A központ kialakításának gyakorlati lépéseit szükségszerűen felgyorsítja a 2005. július 6-án aláírt bilaterális szándéknyilatkozat (ld. 3.2. – 2. sz. Melléklet)

Megjegyzés: a mintegy másfél éve elhatározott közös K+F+I központ kialakítását – az aláírt szándéknyilatkozat alapján – szükségszerűen fel kell gyorsítani, továbbá annak későbbi fejlesztésénél célszerű lenne figyelembe venni a magyar-francia versenyképességi pólusok közötti együttműködés lehetőségét is (ld. 3.1.2 B) pont).

3.1.2. Fejlesztési lehetőségek a magyar-francia K+F+I kapcsolatok terén

A magyar-francia K+F+I együttműködési stratégia fejlesztése a „hagyományos” TÉT együttműködés-stratégia elemeinek megújításával (bővítésével) és új, szélesebb (ipari, tudományos, regionális) szinergiákon alapuló stratégia-elemek integrálásával képzelhető el.

-) A „hagyományos” TÉT (K+F) együttműködési stratégia megújítása magában foglalhatná:
- A 3.1.1.a) pontban említett magyar-francia **kormányközi egyezmény megújítását**;
  - A 3.1.1.b) pontban jelzett „**Balaton program**” jelenlegi központi támogatásának szerény bővítése mellett azok társfinanszírozási mechanizmusainak kidolgozását, a program nagyobb attraktivitásának és hatékonyságának biztosításához;
  - A 3.1.1.c) pont alatt említett „**Frankofon Egyetem**” (ill. egyetemi hálózat) kialakításánál a K+F+I kooperáció-fejlesztési lehetőségeket is figyelembe kellene venni;
  - A 3.1.1.d) pont alatt említett „**Sciences sans Frontières**” program-sorozat fenntartásra és fejlesztésre, s szerény támogatásra is érdemes lehet;
  - A 3.1.1.e) pontban jelzett **RRIT-csatlakozás** és „**GDRE**” megvalósulása – megfelelő kiválósági paraméterek megléte esetén - támogatásra érdemes lehet, és a francia partnerekkel közösen serkenteni kellene a további európai kutatási tömörülések magyarországi kialakulásához vezető bilaterális kezdeményezéseket;
  - A 3.1.1.f) pontban említett **szegedi magyar-francia biotechnológiai központ** létrejötté, és sikeres működése jelentősen befolyásolhatja a további magyar-francia K+F együttműködések sorsát. Siker esetén az új központ mintegy „zászlóshajóként” további nagyívű közös projekteket inspirálhat (más szakterületeken ill. régiókban). Mindezek alapján a téma folyamatos, kiemelt figyelmet érdemel.

A) Lehetséges új K+F együttműködés-stratégiai elem a versenyképességi pólusok területén

Magyarország nemzetközi – és EU-n belüli – versenyképességének javításához rendkívül fontos, hogy gazdasági, tudományos és kulturális szempontból egyaránt jelentős „kritikus tömeggel” bíró tömörüléseket hozzon létre. Az **oktatási-kutatási-ipari szinergiákra épülő regionális pólusok** kialakításának terve megjelenik valamennyi közép- és hosszú távú hazai fejlesztési koncepcióban, s várhatóan kitüntetett hangsúlyt kap a 2. Európa Tervben is. Ezen elképzelések szoros rokonságot mutatnak a francia fejlesztéspolitika aktuális elképzeléseivel az ún. versenyképességi pólusok (VP) kialakítása terén⁹.

⁹ A jelenlegi francia innováció-támogatás és regionális fejlesztéspolitika egyik leghangsúlyosabb elemét jelenti a versenyképességi pólusok (VP) kialakításának terve. Az országos pályázat eredményét 2005. július 12-én ismertették. A 67 (különböző szintű) VP 3 évre összesen 1,5 Mrd euró támogatásban részesül. (Ld. részleteiben az 1.2, 1.4. pontok alatt.)

A hasonló nemzeti és európai fejlesztéspolitikai célok mentén formálódó magyar és francia versenyképességi pólus-tervek kiváló lehetőséget teremtenek arra, hogy bilaterális fejlesztéspolitikai stratégiánkat is erre a rendszerre építsük fel. Mivel **a VP-konceptió három pillérének központi eleme a képzés és ipar között mintegy „híd” szerepet betöltő kutatás-fejlesztés-innováció**, bilaterális K+F együttműködési stratégiánk formálásánál ezt a lehetőséget nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

Javasoljuk egy olyan **bilaterális, pályázati együttműködési rendszer** kialakítását, amelyben a leendő magyar versenyképességi pólusok és a hozzájuk tematikailag kapcsolódó francia VP-ok lépnének szövetségre. Kölcsönös előnyösségi elven alapuló együttműködést kellene kialakítani, ahol a magyar partner a francia partner(ek) súlyát erősíti Franciaországban, míg a francia jelenlét a magyar VP-ok magyarországi pozícióját erősíti. A VP-k bilaterális hálózata közösen javíthatja a felek európai versenyképességét.

A bilaterális VP-együttműködés hosszútávú céljaként az **európai versenyképességi pólusok (EVP) kialakítása** jelölhető meg, mind Magyarország, mind Franciaország területén.

Fentiek alapján javasolható, hogy a jövőbeni magyar-francia K+F együttműködések ebben a szellemben kerüljenek támogatásra (a VP-ktől függetlenül továbbra is fenntartva és támogatva az A) pontban felsorolt „hagyományos”, kapcsolatépítő akciókat). A jelenleg szervezés alatt álló közös nagyprojekt, a szegedi francia-magyar biotechnológiai központ, és esetleges további hasonló kezdeményezések kialakítása tökéletesen beilleszthető lehet a későbbi VP-együttműködésekbe.

A VP-együttműködési koncepció kialakítása javíthatja a magyar-francia vállalati kooperáció esélyeit a francia ipari innovációs pályázatokon¹⁰.

A magyar-francia VP-együttműködés a közös K+F és ipari projektek mellett a felsőoktatási együttműködések területére is ki kell hogy terjedjen. E helyen csatlakozik a VP-együttműködés az 1c) pontban felvetett magyarországi „Frankofon Egyetem” témájával. A VP koncepcióba tökéletesen beilleszthető egy, bilaterális partnerkapcsolatban lévő versenyképességi pólusok mentén szerveződő Frankofon Egyetemi Hálózat, ahol a közös képzési/kutatási programok az adott VP keretében futó K+F, ipari, kulturális és egyéb együttműködések fontos támaszaivá válnak. A Frankofon Egyetem igen szoros partnerkapcsolatba állítható – közös doktori, posztdoktori, illetve intézményközi képzési/kutatási együttműködésekben keresztül – a magyar-francia bilaterális K+F együttműködéssel.

---

¹⁰ A 2005 január 17-én közzétett, ipari innováció élénkítéssel kapcsolatos francia tervek (Beffa-jelentés) az új francia iparpolitikában a korábbi nagy programok kizárólagos favorizálása helyett a vállalati és köz kutatás szorosabb együttműködésére alapuló innovációs programok beindításáról szólnak. Az „ipari innováció-támogató mobilizációs programok” támogatásához Franciaországban „Ipari Innovációs Ügynökség”-et hoznak létre. (Ld. részleteiben az 1.2, 1.4. pontok alatt.)

3.2. A Tét-attasé kapcsolatépítő, promóciós, forrásfeltáró tevékenysége

Tét attaséi szolgálatom harmadik évében az alaputasításban megjelölt területeken folytattam információs, kapcsolatépítő és forrásfeltáró munkámat, melynek eredményeiről jelentéseimben (futárjelentések, nyílt táviratok, egyéb tájékoztató anyagok) számoltam be. Delegációs munkám keretében elsősorban a Franciaországra látogató magyar szakmai delegációkkal kapcsolatos feladatokat láttam el. Ezen túlmenően részt vettem több magyarországi, Tét vonatkozású program előkészítésében (pl. az INRA vezetők budapesti látogatása, a Grenoble-i delegáció szegedi útja, vagy a 2005. július 6-ai miniszteri szintű egyezmény-aláírás), valamint a 2004. decemberi Marrakech-i WAYS közgyűlés és konferencia¹¹ szervezési munkáiban is.

A párizsi Tét attaséi poszt különleges helyzetéből, és különösen az utóbbi időszak speciális eseményeiből fakadóan az elmúlt év során az attaséi munkában domináns szerepet kaptak a kapcsolatépítő, szervező és promóciós elemek.

Az említett speciális körülmények részben az alábbi tényekre vezethetők vissza:

- Franciaország hagyományosan fontos Tét partnerünk, amely helyzet az utóbbi években a francia partnerek felfokozott szakmai érdeklődésével és fokozódó nyitottságával párosulva a kapcsolatfejlesztési lehetőségek „bőségét zúdították” az attaséra;
- Az említett szakmai érdeklődés-fokozódás az utóbbi években egy nagyságrenddel emelte meg a vezetői látogatások gyakoriságát, ami rendre új program-szervezési lehetőségeket indukál;
- A hazainál jobb K+F paraméterekkel (pl. GDP 2,25%) rendelkező, de olykor mégis hozzánk hasonló problémákkal (alacsony ipari K+F arány, gyenge innovációs aktivitás, elnehezült kutatóintézeti struktúra, alkalmazott kutatástól elszakadt alapkutatás, stb.) küszködő francia K+F+I politikai megoldásai számunkra hasznos tanulságokkal szolgálhatnak, és számos együttműködés lehetőségét vetik fel;
- Az attaséi poszt párizsi helyszíne kínálja az együttműködés lehetőségeit az OECD, UNESCO, ICSU, IAP stb szervezetekkel, illetve ezen szervezetek rendezvényei nagyon gyakran „csábítanak” hazai K+F vezetőket Párizsba – ami a legtöbb esetben bilaterális programok szervezésére is lehetőséget nyújt;
- A párizsi állomáshelyen az utóbbi időszakban kialakult „munkahelyi együttműködések” (pl. Tét- agrár-oktatási-befektetési-külgazdasági területek között) nagy számú közös programlehetőséget (pl. Magyar Gazdasági Évad, Sciences sans Frontières, stb.) generáltak.

Újabb ötletekre támaszkodva, vagy alkalmazkodva a fentiek alapján kínálkozó lehetőségekhez, 2004/2005-ben is az operatív, önálló kezdeményezéseken alapuló, és várhatóan hasznos eredményekre vezető célzott akciókat részesítettem előnyben attaséi munkám során. A 2005-ös évben is tovább folytattuk a 2004-ben megkezdett – a magyar tudomány franciaországi népszerűsítésére indított - « Sciences sans frontières » (Tudomány

---

¹¹ 2004. december 11-13. között Marrakech-ben került megrendezésre a Fialat Tudósok Világakadémiája (WAYS = World Academy of Young Scientists) elnevezésű nemzetközi szervezet első Közgyűlése és nemzetközi konferenciájára. A rendezvény szakmai előkészítését és a szükséges szervezőmunka jelentős részét a WAYS budapesti titkársága (Maczel Márta, Harsányi Mária, az NKTH munkatársai) végezte, Pálfi György Tét attasé közreműködésével, az UNESCO, ISESCO, TWAS, IAP és a marokkói kormány támogatásával.

határok nélkül) című rendezvény-sorozat, melynek újabb 4 sikeres fordulóját (gyógyszerészeti kémia, nyelvészet, jogtudomány, agrár-biotechnológia) bonyolítottuk le.

Sok munka rejlett a lyoni Élettudományi Világforum / BioVision / BioSquare rendezvényeken lebonyolított magyar részvétel sikerében. Az egy hetes programsorozat tucatnyi tárgyalási elemből állt; több magyar előadónak biztosítottunk előadási lehetőséget, és az NKTH/ITDH finanszírozásra támaszkodva elértük, hogy a magyar biotechnológia önálló standon mutatkozhasson be. Ez a lyoni rendezvény jól illeszkedett a 2005-ös franciaországi Magyar Gazdasági Évad (MAGÉV) programsorozatába, melynek fontos üzenetévé vált, hogy a jövő gazdasági együttműködéseiben fontos szerepet kell hogy kapjanak a magas hozzáadott értékű tudományos-technológiai alapú ipari kooperációk.

A 2005-ös tavaszi időszak egyik legnagyobb kihívását a szintén MAGÉV kapcsolódású, 2005. június eleji Európai Kutatási és Innovációs Szalonon való színvonalas magyar megjelenés megszervezése jelentette. A felsővezetői tárgyalásokkal, magyar K+F kerekasztal-konferenciával, szatellit-rendezvényekkel tarkított program központi magja természetesen a magyar K+F stand kialakítása volt. Az NKTH/ITDH közös finanszírozás lehetővé tette, hogy Magyarország, díszvendégként és egyedüli önállóan kiállító országgént a magyar tudomány és K+F tevékenység hagyományaihoz méltó módon legyen jelen (54 m²-en, 20 kiállítóval, 44 résztvevővel, színvonalas anyagokkal és termékekkel.)

Az egyes feladatkörökkel kapcsolatos teljesítményről a jelentés mellékletei nyújtanak részletesebb információt.

A 2004 februárjában kezdeményezett, és azóta szinte folyamatos egyeztető-szervező feladatokat adó szegedi biotechnológiai együttműködési projekt 2005. június 6-án fordulóponthoz érkezett az együttműködési szándéknyilatkozat miniszteri szintű aláírásával (*Magyar Bálint* oktatási miniszter – *François Goulard* francia felsőoktatási és kutatási miniszter) és kezdetét veheti az operatív előkészítő munka. Összességében megállapítható, hogy valamennyi feladat közül ez a projekt igényelte a legtöbb törődést.

A projekt súlyára, fontosságára való tekintettel röviden a legfrissebb vonatkozó információkat a 3.2. – 2. sz. *Melléklet* foglalja össze.

Az egyes feladatkörökkel kapcsolatos teljesítményről a jelentés további mellékletei nyújtanak részletesebb információt.

A **2004/2005-ös évben**, az alaputasításban meghatározott kötelezettségeimből adódó **alapfeladataim folyamatos ellátása mellett** a következő, **fontosabb célfeladatokban** vettem részt:

◆ **2004. 2. félév:**

- Részvétel a magyarországi központú Fiataltudós Világakadémia (WAYS) Marrakech-i Közgyűlésének és első konferenciájának szervezésében, szoros együttműködésben az UNESCO, az IAP, a budapesti WAYS-titkárság, az MTA és az NKTH érintett munkatársaival;

- Aktív szerepvállalás a magyar-francia Tét VB előkészítésében (Párizs, 2004. október) és az azon való részvétel;
- A « Sciences sans frontières » (Tudomány határok nélkül) konferencia-sorozat újabb rendezvényeivel kapcsolatos szervezési feladatok, a novemberi 2 forduló (gyógyszerészeti kémia: Toulouse, nyelvészet: Paris) előkészítése és lebonyolítása;
- Folyamatos egyeztető-munka a szegedi magyar-francia biotechnológiai központ létrehozása érdekében (*François d'Aubert* francia kutatási miniszter tervezett látogatásának előkészítése, a témára vonatkozó háttéranyagok elkészítése a tervezett *Gyurcsány-Raffarin*, *Gyurcsány-Sarkozy* találkozókhoz. Sajnálatos módon 2004. őszén mindhárom találkozó elmaradt.);
- Javaslatétel a 2005-ös franciaországi Magyar Gazdasági Évadhoz kapcsolható két nagy K+F rendezvényen - a lyoni BioVision/BioSquare-en és a Salon Européen de la Recherche et de l'Innovation-on (továbbiakban: „párizsi K+F Expo”) - való magyar részvételre; előkészítő tárgyalások;
- *Philippe Desmarescaux* elnök (Fondation BioVision, Lyon) budapesti szakmai programjának előkészítése (a francia Tét attaséval együttműködve);
- Részvétel a WAYS Marrakech-i decemberi Közgyűlésén, szervezőként és az NKTH elnökhelyettesének képviselőjeként.

◆ **2005. 1. félév:**

- A MAGÉV rendezvénysorozat K+F kötődésének erősítésére *Boda Miklós* NKTH elnök szerepléseinek (Paris, La Baule) kezdeményezése és megszervezése (együttműködve a külgazdasági attaséval és az ITD Paris igazgatójával);
- *Baráth Etele* európa-ügyi tárcanélküli miniszter részben K+F-vonatkozású franciaországi útjához háttéranyagok biztosítása. Javaslatétel a szervezés alatt álló franciaországi „Versenyképességi Pólus”-rendszer magyarországi adaptációjára, és a témában francia-magyar együttműködés kialakítására;
- A lyoni biotechnológiai rendezvényeken (BioVision/BioSquare) való magyar részvétel gyakorlati előkészítése, tárgyalások, technikai egyeztetések. A rendezvények, programok gyakorlati lebonyolítása 2005. áprilisában;
- A párizsi K+F Expo-részvételhez szükséges háttértárgyalások folytatása; az ITDH és NKTH, ill. később az érintett regionális innovációs ügynökségek, egyetemek és cégek illetékeseivel is egyeztetve a programok lebonyolítása. Szatellit-programok szervezése;
- A Magyar Tudományos Akadémiával, CNRS-szel és a Párizsi Magyar Intézettel (PMI) együttműködve, a « Sciences sans frontières » program-sorozat újabb 2 fordulójának megszervezése a PMI-ben. A június eleji agrár-biotechnológiai szekció esetében együttműködés az INRA munkatársaival, és a magyar agrárattaséval;
- A szegedi K+F központ ügyében újabb találkozók szervezése: március 24 (*Boda – d'Aubert*, Paris; elmaradt a francia miniszter akadályoztatása miatt), június 20 (*Boda – d'Aubert*, Budapest; elmaradt a francia miniszter leváltása miatt. A *Boda – Gagnepain* államtitkári tárgyalás megszervezése és lebonyolítása. *Goulard* francia felsőoktatási és kutatási miniszter július 4-ei budapesti útjának előkészítése, majd a módosított időpontú (július 6.) *Goulard - Magyar* miniszteri találkozó létrejöttének elősegítése);
- Részvétel kutatóintézeti és egyetemi vezetők, delegációk franciaországi, ill. magyarországi szakmai útjainak koordinálásában (pl. MTA, INRA, SZTE, Grenoble-i Egyetem).

Az elmúlt egy év során összesen tizenkilenc, részben vagy teljesen önálló kezdeményezésű, különböző méretű franciaországi rendezvény vagy tárgyalási program megszervezését végeztem el. A tudományos-technológiai kapcsolatok fejlesztését, a magyar tudomány népszerűsítését és részben a befektetés-orientálást is szolgáló rendezvények résztvevői létszáma széles skálán mozgott (10 fő alatti és olykor több száz fős létszámok között változott), azokon összesen több mint 2000 fő vett részt.

A témával kapcsolatban további részletekkel a 3.2. – 1. sz. *Melléklet* táblázata szolgál.

A 3.2. – 1. sz. *Melléklet* csak a franciaországi rendezvények azon részét tünteti fel, ahol a TÉT attasé valamilyen kezdeményező szerepet játszott.

A 3.2. – 2. sz. *Melléklet* a francia kutatási miniszter budapesti látogatásának és a szegedi egyezmény megkötésének részletes, illusztrált változatát mutatja be. (A rendezvény szervezésében a TÉT attasé aktív szerepet vállalt és azon személyesen részt vett.)

**A szakterület által szervezett fontosabb franciaországi rendezvények,
tanácskozások, tárgyalások¹²**

(párizsi TÉT-attasé)

2004. augusztus - 2005. július

Rendezvény, tanácskozás	Dátum	Hely	Részvétel (fő)
0. « Sciences sans frontières » (Tudomány határok nélkül) című konferencia-sorozat gyógyszerészeti kémiai szekciója a CNRS LCC Toulouse-i intézetben ¹³ . Inézetlátogatás, szakmai konzultáció. (Nyitóelőadás: <i>Anne d'Albis</i> CNRS nemzetközi igazgató-helyettes. <i>Görög Sándor</i> akadémikus (MTA/Richter Rt.) a magyarországi gyógyszer-analitikai témájú kutatásokról számolt be; <i>Penke Botond</i> professzor (SZTE) idegrendszeri betegségek gyógyításának érdekében folyó hazai gyógyszerészeti kémiai kutatások eredményeit ismertette. Francia előadások: <i>Edouard Gairin</i> : Toulouse-ban folyó rákkutatás; <i>Jean-Paul Leonetti</i> : Montpellier-ben folyó antibiotikum-kutatások ismertetése.)	2004. november 22.	Toulouse	Kb. 60
1. « Sciences sans frontières » sorozat „Nyelvészeti tudományok” szekciója a Párizsi Magyar Intézetben ¹⁴ . Megnyitó: <i>Pálfi György</i> TÉT attasé. <i>Kiefer Ferenc</i> akadémikus előadása a magyar nyelv lingvisztikai különlegességeiről. <i>Gaston Gross</i> CNRS kutatási igazgató magyar-francia együttműködésben folyó kutatásaikról számolt be. Záróelőadás: <i>Subbarao Bassava</i> (CNRS).	2004. november 24.	Párizs	Kb. 50
2. « Sciences sans frontières » sorozat jogtudományi szekciója a Párizsi Magyar Intézetben ¹⁵ . <i>Hamza Gábor</i> akadémikus (ELTE) és <i>David Capitant</i> professzor (Univ. Paris 1) közös összehasonlító alkotmányjogi elemzése az EU alkotmányos szerződéséről.	2005. február 23.	Párizs	Kb. 70
3. Szakmai tanácskozás párizsi munkavacsora keretében <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök, <i>Gaell Mainguy WAYS</i> elnök és <i>Pálfi György</i> TÉT attasé részvételével. Egyeztetés a WAYS titkárság NKTH támogatásáról, a fiatal kutatói nemzetközi adatbázis és a fiatal kutatói szervezet-építés feladatairól	2005. március 23.	Párizs	3
4. Munkalátogatás a Francia Gyáriparosok Szövetségénél (MEDEF) ¹⁶ . Magyar delegáció:	2005. március 24.	Párizs	Kb. 30

¹² Felsorolásunk csak azokat a franciaországi rendezvényeket és fontosabb megbeszéléseket tartalmazza, amelyeken a magyar K+F terület részvétele – illetve egyes esetekben maga a magyar részvétel - a TÉT attasé kezdeményezésére valósult meg. (A táblázat nem tartalmazza a külső szervező által szervezett franciaországi rendezvényeket (TÉT VB, magyar előadó a Francia Tudományos Akadémia rendezvényén, stb), sem a TÉT attasé közreműködésével létrejött magyarországi bilaterális programokat (pl. INRA-látogatás, Desmerescaux-látogatás, Magyar-francia miniszteri szintű egyezmény-aláírás, stb.)

¹³ A CNRS Nemzetközi Igazgatóság közreműködésével (Anne d'Albis, Subbarao Bassava).

¹⁴ Csernus Sándor PMI igazgatóval együttműködésben.

¹⁵ Csernus Sándor PMI igazgatóval együttműködésben.

¹⁶ Orosz József külgazdasági attaséval és Hevér György igazgatóval (ITD Paris) együttműködésben.

<p><i>Medgyessy Péter</i> volt miniszterelnök, <i>Kóka János</i> gazdasági miniszter, <i>Széles Gábor</i> GYOSZ-elnök, <i>Erdős André</i> nagykövet, <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök + gazdasági szakértők, diplomaták. Francia delegáció: <i>Ernest-Antoine Seilliere</i> MEDEF elnök + 14 fő (számos francia nagyvállalat vezetője, befektetési tanácsadója). <i>Kóka János</i> miniszter tájékoztatása a magyar versenyképességi politika alapelemének tekintett tudás- és innovációs központokra irányuló fejlesztésekről. A magyar innovációpolitika prioritásairól, az innovációs alapról és a magyar K+F beruházások kedvezményeiről <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök tájékoztatta a MEDEF tárgyaló delegációját.</p>			
<p>5. <i>Boda Miklós</i> előadása „A magyarországi kutatás-fejlesztés, mint befektetési célterület” címmel a Francia Szenátusban, a Magyar Gazdasági Évad nyitókonferenciáján¹⁷. <i>Kóka János</i> miniszter előadásában szintén hosszasan ismertette a hazai K+F centrumokat, mint a leendő magyar versenyképességi központokat. (További előadók: <i>Medgyessy Péter</i> volt miniszterelnök, <i>Christian Poncelet</i>, a Sénat elnöke, <i>Patrick Devedjian</i> és <i>François Loos</i> francia miniszterek).</p>	2005. március 24.	Párizs	Kb. 200
<p>6. <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök tárgyalása <i>Jean-Jacques Gagnepain</i> francia technológiai államtitárral a szegedi közös fejlesztési tervekről, azok lehetséges formáiról és egyéb K+F együttműködési lehetőségekről. Kölcsönösen tájékoztatás a partnerország innováció-támogató intézményrendszeréről. <i>François d'Aubert</i> miniszter hivatalos meghívása Budapestre. (További résztvevők, francia részről: <i>Philippe Zeller</i> nagykövet, <i>Daniel-Richard-Molard</i> főv.h., <i>Élisabeth Legrand</i> szakreferens, magyar részről <i>Pálfi György</i> TÉT attasé)</p>	2005. március 24.	Párizs	6
<p>7. <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök előadása a magyar K+F politika fiatal kutatókat támogató elképzeléseiről a lyoni BioVision.Nxt rendezvényen¹⁸. A rendezvényen részt vevő 100 ösztöndíjas fiatal kutató, ill. egyetemi vezetők előtt az NKTH elnöke hangsúlyozta az európai kutatás megfiatalításának, szemléletváltásának szükségességét, a pragmatikus kutatás fontosságát.</p>	2005. április 10.	Lyon	Kb. 120
<p>8. Magyar tárgyaló delegáció (<i>Boda Miklós</i>, <i>Román Renáta</i> (NKTH), <i>Kovács Kornél</i> (SZTE), <i>Kálmán Miklós</i> (BayBio), <i>Nagy Zsuzsanna</i> (ITD Lyon) és <i>Pálfi György</i> TÉT attasé) 6 állomásból álló tárgyalás-sorozata lyoni vezetőkkel és K+F szakemberekkel: ENS Lyon (<i>Philippe Gillet</i> főig., <i>Michel Van der Rest</i> főig.h., <i>Jean-Louis Duclos</i> nemzetközi ig. - tudományos-technológiai transzfer tapasztalatok, versenyképességi pólusok); Merial (<i>Daniel Gouffé</i> elnök - versenyképességi pólusok, PPP), CNRS-Biomérieux (<i>Bernard Mandrand</i> tudományos ig. – PP közös kutatási egységek), Grand Lyon (<i>Jean-Michel Daclin</i> nemzetközi ig. – együttműködési</p>	2005. április 11.	Lyon	Kb. 25

¹⁷ Orosz József külgazdasági attaséval és Hevér György igazgatóval (ITD Paris) együttműködésben.

¹⁸ Abigail Gemo marketing igazgatóval (Fondation BioVision, Lyon) együttműködésben.

szándék leendő magyar élettudományi pólusokkal), Rhône Alpes Regionális Tanács (<i>Thierry Philip</i> alelnök - Lyoni Biopólus), BioVision Alapítvány (<i>Philippe Desmarescaux</i> elnök - EuroBioClusters tervek) ¹⁹			
9. A World Lifes Sciences Forum-on, meghívott előadóként tartott előadást <i>Kovács Kornél</i> professzor (SZTE, előadás az IPR szekcióban) <i>Dudits Dénes</i> akadémikus (SZBK, előadás a „plants of tomorrow” szekcióban) ²⁰	2005. április 13-14.	Lyon	Kb. 120
10. BioVision/BioSquare expo-n 15 m ² -es magyar biotechnológiai stand (egyetemi, alapítványi, akadémiai kutatóhelyek, ITDH, NKTH+ vállalati szféra - Solvo, ComGenex és MBSZ), összesen 18 fős delegációval (köztük 4 fő BioVision.Nxt ösztöndíjas fiatal kutató) ²¹	2005. április 11-15.	Lyon	Mintegy 500 látogató, 70-80 megkeresés, 20-25 tárgyalás
11. Magyar-francia tárgyalás közös biotechnológiai menedzserképzés (grenoble-i Joseph Fourier Egyetem, valamint SZTE) indításának lehetőségéről. Résztvevők, magyar részről: <i>Kovács Kornél</i> (SZTE), <i>Kálmán Miklós</i> (BayBio), <i>Duda Ernő</i> (MBSZ), <i>Pálfi György</i> TÉT attasé, <i>Nagy Zsuzsanna</i> (ITD Lyon), francia részről: <i>Jean-Gabriel Valay</i> , <i>Françoise Gabert</i> , <i>Ghislaine Pellat</i> , <i>Francis Pithon</i> (grenoble-i Joseph Fourier Egyetem), <i>Abigail Gemo</i> (Fondation BioVision).	2005. április 13.	Lyon	10
12. « Sciences sans frontières » sorozat „Agrár-biotechnológiai” szekciója a Párizsi Magyar Intézetben ²² . Előadók: <i>Balázs Ervin</i> akadémikus, Martonvásár (GMO-kutatások), <i>Dinnyés András</i> egyetemi tanár, Gödöllő (állati klónozás), <i>Kovács Kornél</i> egyetemi tanár, SZTE (megújuló energiaforrások), <i>Endre Gabriella</i> csoportvezető, SZBK, <i>Kondorosi Éva</i> CNRS kut. igazgató, Gif-sur-Yvette, <i>Pascal Gamas</i> CNRS kut. ig. /INRA Toulouse: háromoldalú növénygenetikai együttműködés. Záróelőadás: <i>Anne d’Albis</i> CNRS nemzetközi igazgató-helyettes és <i>Bernard Charpentier</i> INRA nemzetközi igazgató.	2005. június 2.	Párizs	Kb. 50
13. Magyar K+F kerekasztal (a párizsi K+F Expo keretében), előadók: <i>Erdős André</i> nagykövet, <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök, <i>Arató Gergely</i> OM politikai államtitkár, <i>Lippényi Tivadar</i> NKTH elnökhelyettes, <i>Kálmán Miklós</i> igazgató (BayBio), <i>Kovács Kornél</i> tanszékvezető egyetemi tanár (SZTE), <i>Dinnyés András</i> egyetemi tanár (SZIE/MBK), <i>Benjámín Gábor</i> alelnök (MEISZ), főbb témák: magyar K+F és innovációs politika, egyetemi tudásközpontok, regionális innováció-támogatás, alap- és alkalmazott kutatási projektek, nemzetközi együttműködések.	2005. június 3.	Párizs	Kb. 100 (+ TV-felvétel)

¹⁹ Jean-Louis Duclos nemzetközi igazgató (ENS Lyon) és Nagy Zsuzsanna irodavezető (ITD Lyon) közreműködésével.

²⁰ Abigail Gemo marketing igazgatóval (Fondation BioVision, Lyon) együttműködésben.

²¹ ITDH-NKTH közös finanszírozásban, a helyi szervezésben Nagy Zsuzsanna és Abigail Gemo aktív segítségével.

²² Csernus Sándor PMI igazgatóval és Somogyi Norbert agrárattaséval együttműködésben.

14. „Salon Européen de la Recherche et de l’Innovation”: Magyarország, díszvendégként, 54m ² -es standon mutatkozott be, mintegy húsz kiállító egységgel (köztük innovatív vállalkozások, regionális innovációs ügynökségek, egyetemek, kutatóintézetek, kormányzati intézmények) ²³ , összesen 44 főnyi magyar résztvevővel.	2005. június 3-5.	Párizs	Mintegy 600 látogató, 120-150 megkeresés, 25-30 tárgyalás
15. Magyar-francia inkubátorház-kooperációs megbeszélés. Rendező: IncubAlliance, Gif-sur-Yvette. Magyar tárgyalódelegáció: <i>Boda Miklós</i> elnök és <i>Lippényi Tivadar</i> elnökhelyettes (NKTH), <i>Kovács Kornél</i> intézetvezető (SZTE), <i>Kálmán Miklós</i> igazgató (BayBio), <i>Molnár István</i> (Biopolisz Kft), <i>Pálfi György</i> Tét attasé. Francia vendéglátó <i>Gérard Husson</i> elnök (IncubAlliance), további francia résztvevők: kutatóintézetek, biotech cégek és inkubátorházak képviselői.	2005. június 3.	Gif-sur-Yvette	14
16. <i>Dékány Imre</i> tudományos rektorhelyettes előadása az SZTE K+F tevékenységéről a Párizsi Magyar Intézetben, <i>Botka László</i> polgármester, <i>Hevér György</i> igazgató (ITD Paris), <i>Lotz Károly</i> OECD nagykövet és <i>Raymond Barre</i> volt francia kormányfő társ-előadásaival, a PMI szegedi programjában ²⁴	2005. június 14.	Párizs	Kb. 70
17. <i>Boda Miklós</i> NKTH elnök előadása a La Baule-i „3rd World Investment Conference” rendezvény új EU tagok K+F reformfolyamatait elemző munkaértekezletén ²⁵ .	2005. július 1.	La Baule	Kb. 30
18. <i>Boda Miklós</i> elnök tárgyalása a Grenoble-i Egyetem delegációjával együttműködési kérdésekről ²⁶ .	2005. július 1.	Paris	5

²³ NKTH-ITDH közös finanszírozásban, a helyi szervezésben Hevér György igazgató (ITD Paris) segítségével.

²⁴ Csernus Sándor PMI igazgató szervezésében; az SZTE bemutatkozása a Tét attasé javaslatára és szervezésében történt.

²⁵ Orosz József külgazdasági attaséval és Hevér György igazgatóval (ITD Paris) közös szervezésben.

²⁶ Somogyi Norbert agrárattaséval közös szervezésben.

François Goulard francia felsőoktatási és kutatási miniszter budapesti látogatása és a szegedi magyar-francia biotechnológiai K+F központ létrehozásáról szóló szándéknyilatkozat aláírása (Budapest, 2005. július 6.)

Boda Miklós NKTH elnök meghívására 2005. július 6-án rövid munkalátogatásra érkezett Budapestre *François Goulard* francia felsőoktatási és kutatási miniszter. A látogatás elsődleges célja a *Jacques Chirac* francia köztársasági elnök 2004. februári magyarországi látogatásán elhatározott magyar-francia K+F központ kialakítására²⁷ vonatkozó kétoldalú szándéknyilatkozat aláírása és az ahhoz kapcsolódó szakmai konzultáció volt. A K+F-irányítás feladatkörén túl a felsőoktatást és a francia kutatóintézet-hálózatot is felügyelő francia miniszter a magyar oktatási miniszterrel, az NKTH és az MTA vezetőivel egyaránt tárgyalásokat folytatott.

A Francia Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium képviselőjében *François Goulard* miniszter, *Anne-Valérie Cornuault* kabinetfőnök és *Cyril Condé* diplomáciai tanácsadó vettek részt a budapesti programokon, míg a francia kutatóintézeteket *Anne d'Albis*, a CNRS nemzetközi igazgatóhelyettese képviselte. A Francia Köztársaság budapesti nagykövetsége részéről *Philippe Zeller* nagykövet, *Jean-Pierre Debaere* kulturális és együttműködési tanácsos, a budapesti Francia Intézet igazgatója és *François Armanet* tudományos és egyetemi együttműködési attasé voltak jelen. A francia tárgyalódelegáció a Magyar Tudományos Akadémián az NKTH által szervezett munkaebéden vett részt, ahol *Goulard* miniszter az MTA vezetőivel, *Vizi E. Szilveszter* elnökkel és *Meskó Attila* főtitkárral találkozott, s röviden áttekintették a két ország tradicionálisan jól működő, intenzív tudományos kapcsolatait. A munkaebéd lehetőséget nyújtott - *Boda Miklós* NKTH elnök és *Vass Ilona* elnökhelyettes részvételével - a magyar és francia K+F vezetők rövid szakmai konzultációjára a szegedi közös kutatóközpont témájában.

Az MTA-n lezajlott programot követően *Magyar Bálint* oktatási miniszter hivatalában fogadta *François Goulard* minisztert és az őt kísérő francia delegációt. A megbeszéléseken magyar részről, az NKTH képviselőjében részt vett *Boda Miklós* elnök, *Vass Ilona* elnökhelyettes és *Kovács Ildikó* főosztályvezető, az MTA képviselőjében *Meskó Attila* főtitkár, továbbá *Szabó Gábor* rektor (Szegedi Tudományegyetem), *Pálfi György* Tét attasé (Magyar Köztársaság párizsi nagykövetsége) és *Gálffy Kolos* nemzetközi referens (Oktatási Minisztérium).

Magyar Bálint köszöntőjében nagyra értékelte, hogy *Goulard* miniszter időt szakított a budapesti látogatásra. A magyar oktatási miniszter – tekintettel arra, hogy a találkozók későbbi részét a felek elsősorban kutatási és innovációs témáknak kívánták szentelni – elsősorban oktatási vonatkozású témákat vetett fel. Hangsúlyozta, hogy a magyar nyelvoktatásban fontosnak tartják a nyelvi sokszínűséget, ahol a francia nyelv a fontos idegen nyelvek egyike. A francia nyelv magyarországi oktatásában a miniszter kiemelte a francia tagozatos és francia két tannyelvű középiskolák

---

²⁷ 2004. február 24-én *Jacques Chirac* francia államfő és *Medgyesy Péter* magyar miniszterelnök egy szegedi helyszíni közös biotechnológiai központ létrehozásában állapodtak meg. *Chirac* elnök francia részről a kutatási tárca vezetőjét – akkor *Claudie Haigneré* miniszter asszonyt - bízta meg az előkészítési feladatokkal, s 2004. májusi magyarországi szakmai látogatást javasolt számára. (A projekt előkészítését magyar részről a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) koordinálta.) A mindkét esetben kutatási miniszter-váltással is járó, 2004. májusi, ill. 2005. júniusi francia kormány-átalakítások és egyéb franciaországi politikai események számos látogatási és aláírási időpontot hiúsítottak meg. 2005. július 6-án végül az eredetileg *François d'Aubert* előző miniszterrel 2005. június 20-ára tervezett látogatás valósult meg. Feltétlenül figyelemre méltó, hogy *François Goulard* miniszter alig egy hónappal hivatalba lépése után vállalta a magyarországi látogatást.

jelentőségét. *Magyar Bálint* – emlékeztetve a tavalyi államfői látogatás másik fontos elhatározására²⁸ - jelezte, hogy több francia és magyar egyetem között van kialakítás alatt közös Master-képzési program, mely együttműködések talaján kívánják létrehozni a tavaly elhatározott magyarországi „frankofon egyetemi intézményt”. A magyar oktatási miniszter röviden kitért a hazai felsőoktatási reform eredményeire, nehézségeire, a 2006 szeptemberétől beinduló bolognai rendszerre. Kiemelte a K+F és innováció kiemelt, központi jelentőségét, szerepét a jövő felsőoktatási fejlesztéseiben.

François Goulard válaszában hangsúlyozta azokat a fontos szálakat, amelyek a magyar és francia felsőoktatást, ill. kutatást összekötik, s megemlítette a dinamikusan fejlődő francia-magyar gazdasági kapcsolatokat is. Örömmel nyugtázta, hogy a beindult a közös Master-programok kialakítása (melyek közül kettő várhatóan már 2005 szeptemberétől elindulhat), s hogy Magyarország fejleszti a középiskolai francia képzést.

Magyar Bálint felvetette, hogy a magyarországi francia nyelvű középiskolai képzés fokozottabb francia jelenléttel még jobban fejlődhetne, különös tekintettel a francia vállalatok részvételére. Utóbbiak a megfelelő szakmai (pl. szakközépiskolai) képzéshez kapcsolódó nyelvoktatás támogatásával növelhetnék a francia nyelven kommunikáló munkaerő részarányát (ami a cégek versenyképességét javíthatja). *Philippe Zeller* nagykövet gyakorlati példával támasztotta alá, hogy a francia nyelvi környezet (és nyelvoktatás) igen pozitívan hat a francia cégek magyarországi megtelepedésére, működésére.

François Goulard és a magyar oktatási miniszter röviden áttekintették azokat a változásokat, amelyek a két országban a felsőoktatáshoz kapcsolódó innováció-támogatást szolgálják (befektetés-ösztönzés, adókedvezmények, stb.), s egyetértettek abban, hogy az EU tagországoknak a jövőben a jelenleginél jóval több támogatást – és forrást – kell a kutatás-fejlesztés és innováció szolgálatába állítaniuk.

Boda Miklós NKTH elnök felvetette, hogy Európának nagy kritikus tömegű, szoros ipari kapcsolódást mutató kiválósági központokra van szüksége, s a magyar fél ehhez a „Top Centres of Excellence” javaslatot terjesztette elő. *François Goulard* jelezte, hogy ismerik a javaslatot és még tanulmányozni fogják.

A szívélyes hangvételű találkozó végén *Szabó Gábor*, az SZTE rektora üdvözölte, hogy a francia fél Szegedet választotta a magyar-francia biotechnológiai együttműködés székhelyéül, s kifejtette, hogy a döntés helyességét a Szegedi Tudományegyetem és több kiváló szegedi kutatóintézet keretében folyó biotechnológiai kutatások színvonala és a város frankofon hagyományai egyaránt alátámasztják.

Az Oktatási Minisztérium adott helyet a látogatás legfontosabb eseményének, a közös kutatóközpont kialakítására vonatkozó szándéknyilatkozat aláírásának. A *Magyar Bálint* oktatási miniszter és *François Goulard* francia felsőoktatási és kutatási miniszter által aláírt dokumentum rögzíti, hogy a szegedi koordinációs központú, kutatóegységek hálózatára épülő magyar – francia biotechnológiai kutatás-fejlesztési központ a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány egy új egységére fog támaszkodni. A szegedi intézmény alapvető céljai között szerepel, többek között, a magyar-francia biotechnológiai K+F kooperáció élénkítése; a kölcsönös érdeklődésre számot tartó biotechnológiai tárgyú kutatási projektek koordinálása; a francia-magyar vegyes vállalatok létrehozása, ill. a biotechnológia területén új francia és magyar tudósgeneráció képzése és szakmai integrálása. A szándéknyilatkozat a projekt koordinálásával magyar részről *Boda Miklós* NKTH elnököt, francia részről *Jean-Jacques Gagnepain* technológiai igazgatót (államtitkárt) bízza meg. A két koordinátor felelős egy, a közösen meghatározott tématerületeken megvalósítandó projektek kiválasztásával és nyomon követésével megbízott koordináló bizottság felállításáért. A szándéknyilatkozat értelmében a kezdeti időszakban a támogatandó közös biotechnológiai projekteket 3 prioritás mentén választják ki: 1) mezőgazdaság (állati és növényi genomika); 2) környezetvédelem (bioremediáció, biodiverzitás); 3) ipar (megújuló energia, biogáz, környezetbarát feldolgozási eljárások).

---

²⁸ 2004. február 24-én a francia köztársasági elnök és a magyar miniszterelnök, a szegedi magyar-francia biotechnológiai központ megalapításán túlmenően egy magyarországi frankofon egyetem (v. egyetemi hálózat) létrehozásáról is megállapodott. Ezt megelőzően, 2004. január 30-án Párizsban *Magyar Bálint* miniszter *Luc Ferry* akkori francia oktatási miniszterrel tárgyalást folytatott a témában, ahol a felek egyetértettek abban, hogy „kis szervező apparátussal működő, meglévő egyetemi struktúrákra és együttműködésekre, Master-szintű közös képzésekre támaszkodó, közös diplomát kiadó, koordinátor intézményt lenne célszerű létrehozni”.

Magyar Bálint miniszter, miután ismertette az új együttműködés előzményeit, a szándéknyilatkozat tartalmát és a projekt prioritásait, kifejtette, hogy a magyar felsőoktatás reformja rugalmas, új környezetet biztosít az oktatási és ipari szinergiákra egyaránt támaszkodó új kutatás-fejlesztési központ befogadásának, ami egyben segíteni fogja, hogy a Szegedi Tudományegyetem az intézmény egyik fő támaszává váljon.

A magyar-francia biotechnológiai együttműködési egyezmény aláírása az Oktatási Minisztériumban 2005. július 6-án.

Balról jobbra:
Cyril Condé
diplomáciai
tanácsadó,
Philippe Zeller
nagykövet,
François Goulard
miniszter,
Magyar Bálint
miniszter,
Boda Miklós
NKTH elnök.

François Goulard beszédében kiemelte, hogy a K+F terület központi szerepet kell betöltsön országaink jövőbeli gazdasági együttműködés-fejlesztésében, s ez az új kezdeményezés már ebbe az irányba mutat. Olyan új formát kell kialakítanunk, ami az évtizedek óta intenzíven működő alapvető kooperációt alkalmazott kutatási – ipari együttműködéssé képes kiszélesíteni. A francia fél hálózatot kíván kialakítani a szegedi együttműködésbe bevonható franciaországi központokból, egységekből. Olyan projekteket kívánnak támogatni, amelyek magas színvonalú alapvető és alkalmazott kutatás egységéből állnak, melyekhez ipari egységek is kapcsolódnak, s amelyek a tudományos-technológiai transzfer-folyamatokat támogatják. A francia miniszter, utalva a francia K+F-finanszírozás jelenleg folyó reformjára, megemlíttette a közelmúltban létrehozott francia Nemzeti Kutatási Ügynökséget (Agence Nationale de la Recherche (ANR))²⁹. François Goulard kifejtette, hogy az ANR büdzséjéből már 2006-ban támogatni tudják az első magyar-francia projekteket a szegedi együttműködés keretében. A miniszter örömmel állapította meg, hogy a K+F együttműködés mellett halad az egyetemközi együttműködés-fejlesztés (pl. közös Master programok) ügye, és részben a 2005-ös sikeres franciaországi Magyar Gazdasági Évad révén a gazdasági együttműködés-fejlesztés is. Az esemény harmadik előadója, Boda Miklós NKTH elnök röviden ismertette a magyar innováció-támogató program három fő pillérét, s rávilágított azok összekapcsolódására a szegedi közös projekt célkitűzéseivel. Az első pillér a „fókuszálás”, ami Szeged esetében a biotechnológiai K+F tevékenységre irányul; a prioritásként kezelt „hasznosítás” jelen esetben úgy valósul meg, hogy a projektek kiválasztásánál alapvető szempont lesz a gazdasági igények figyelembe vétele (ahol a kutatók kiválasztása alapvetően a tematika függvényében történik és nem fordítva); míg a „regionalitás” a Szegedre koncentrálnak a fejlesztésben jelenik meg. Az NKTH elnöke kifejtette, hogy a

²⁹ Az új Nemzeti Kutatási Ügynökséget (ANR) a K+F projektfinanszírozás erősítésére hozták létre 2005 februárjában Franciaországban. (Az ANR évi 350 millió eurónyi forrása a francia K+F-nek nyújtott „kölségvetésen kívüli” támogatások egy részét képezi, büdzséje elsősorban privatizációs forrásokból származik.) Az új magyar-francia együttműködés szempontjából gyakorlati jelentőséggel bírhat, hogy az ANR igazgatótanácsának elnöke Jean-Jacques Gagnepain technológiai államtitkár, akit Goulard miniszter a szegedi projekt francia koordinátoraként kijelölt.

magyar részről a Bay Zoltán Alapítvány intézete keretében megvalósuló központ a Szegedi Tudományegyetem kutatói potenciáljára is támaszkodni kíván, s megemlítette, hogy a szakmai előkészítésben számít *Kondorosi Ádám* akadémikus, CNRS kutatási igazgató közreműködésére, akit a szegedi biotechnológiai központ témájában elnöki tanácsadóként bízott meg.

A szándéknyilatkozat ünnepélyes aláírását követő sajtótájékoztatónak és egy kibővített szakmai megbeszélésnek szintén az Oktatási Minisztérium adott otthont. Ez utóbbi szakmai konzultáción részt vett a teljes francia és magyar tárgyalódelegáció, továbbá az érintett kutatóegységek képviselőiben *Kondorosi Ádám* és *Kondorosi Éva* (CNRS Növénybiológiai Intézet, Gif sur Yvette), *Kálmán Miklós* igazgató (BayBio, Szeged) és *Kovács Kornél* tanszékvezető egyetemi tanár (SZTE TTK Biotechnológiai Tanszék, Szeged), biológus tanszékcsoport-vezető. A magyar-francia együttműködésben szorosan érintett négy vezető kutató szakmai bemutatkozását követően *Meskó Attila* MTA főtitkár és *Anne d'Albis* CNRS nemzetközi igazgatóhelyettes kifejtették, hogy a két intézmény között 1962 óta élő együttműködési szerződés keretében évente mintegy 30 közös projektet támogatnak, melyek egy része hozzájárult a szegedi biotechnológiai együttműködés elmélyítéséhez is. *Szabó Gábor* rektor röviden tájékoztatta a francia minisztert a Szegedi Tudományegyetem legfontosabb paramétereiről (oktatói és K+F kapacitás, K+F bevételek, stb.). *Kovács Kornél* egyetemi tanár felhívta a figyelmet arra a most kialakítás alatt álló magyar-francia Master-programra, melyet a szegedi és Grenoble-i egyetemek dolgoznak ki a biotechnológiai menedzsment területén. (Ez az új képzési forma hosszú távon a szegedi magyar-francia K+F központ érdekeit is szolgálni fogja.) A megbeszélés résztvevői egyetértettek *Goulard* miniszter azon kijelentésével, hogy a „tudományos eredmények létrehozásának, ipari hasznosításának és oktatásának hármas egysége” kell vezérelje a szegedi új magyar-francia együttműködést, és erre a koordinációs bizottság kialakításánál is törekedni kell. A francia miniszter magyar partnerével, *Boda Miklós* NKTH elnökkel megállapodott arról, hogy a magyar-francia bizottságba a köz kutatás képviselői mellett a vállalati szféra képviselőit is be kell vonni.

4. A TÉT-ATTASÉ RÉSZVÉTELE A NAGYKÖVETSÉG NEM TÉT TERÜLETEKEN FOLYTATOTT TEVÉKENYSÉGÉBEN

A TÉT attaséi alaputasítás szerint meghatározott szakdiplomáciai tevékenységeim köre – általában a franciaországi K+F+I tevékenység nyomon követése, TÉT kapcsolat-fejlesztés – olykor kiegészülhet egyéb, nem TÉT-vonatkozású feladatokkal.

A nagykövetségi munkamegosztásban ezek a

- szociális
- egészségügyi
- környezetvédelmi területek (utóbbi kettő esetében a „nem technológiai” vonatkozások is).
- Kivételes esetekben munkaügyi kérdések is kerültek már hozzám.

Szükség esetén – pl. szabadságolási időszakban – természetes módon segítünk a Nagykövetségnek bármilyen sürgős ügy rendezésében.

2004. őszén rövid időre a követségi biztonsági felelősi feladatkört is betöltöttem, ami alól az NKTH elnökének kérésére Erdős Nagykövet úr azonnal felmentett.

Követségi munkám során gyakran részt veszek magyar delegációk fogadásában (nem csak TÉT-delegációk esetében) és szállításában, bizonyos protokolláris feladatok ellátásában, futárszolgálatban (havi maximum 1 alkalom), valamint az ügyeleti munkában, éjszakai telefonügyeletek és hétvégi bentlakásos ügyeletek (havi maximum 1 alkalom) révén.

Követségi munkaköri leírásom értelmében távollétében vagy szabadsága alatt az agrárattasét, ill. a külgazdasági attasét helyettesítem.

*****

Dr. Pálfi György TÉT attasé
Paris, 2005. július 14.